

100 katalog
PYTAŃ
**o sprawy
lokalne**

- 6** BEZPIECZEŃSTWO
- 8** INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
- 11** KULTURA, SPORT I REKREACJA
- 14** OCHRONA ŚRODOWISKA
- 17** OCHRONA ZDROWIA
- 20** OŚWIATA
- 23** POMOC SPOŁECZNA
- 26** WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
- 29** WYGLĄD GMINY
- 32** ZARZĄDZANIE
- 35** PRZYPISY

SZANOWNI PAŃSTWO,

Przyjął się zwyczaj nazywania gminą urzędu, który jest siedzibą władz lokalnych i miejscem załatwiania różnych spraw. W tym kontekście gmina jest instytucją świadcząca różnego typu usługi i zarządzającą pewnym obszarem naszego życia, z którą jednak niewiele mamy wspólnego. Zapominamy, że gmina to wspólnota lokalna mieszkańców i że jesteśmy współodpowiedzialni za to, jak nam się w niej żyje.

Oddajemy do Państwa rąk **Katalog stu pytań o sprawy lokalne**, który umożliwi podjęcie rzetelnej dyskusji o tym, czy potrzeby wspólnoty są skutecznie zaspokajane. Stronami tej dyskusji mają być mieszkańcy gmin, instytucje działające na terenie gminy oraz władze samorządowe.

Katalog ma pomóc w aktywizacji postaw obywatelskich i uświadomieniu uczestnikom życia społecznego ich realnego wpływu na podejmowane działania. Mieszkańcom **Katalog** pomoże zorientować się, jakie problemy występują na terenie ich gminy i jaka jest ich skala. Przedstawiciele władz samorządowych i różnych instytucji uporządkują swoją wiedzę na temat stanu rozwoju gminy. **Katalog** powinien być szczególnie użyteczny w okresie przedwyborczym.

Z jednej strony ułatwi obywatelom ocenę dokonań dotychczasowych władz oraz programów kandydatów na burmistrzów, wójtów i radnych, z drugiej zaś – pomoże samym kandydatom w merytorycznym przygotowaniu się i do kampanii, i do pełnienia urzędu.

Bardzo wartościowe będą dla nas Państwa uwagi dotyczące korzystania z **Katalogu**, jego przystępności, trafności stawianych pytań bądź problemów z uzyskaniem wiarygodnych danych. Poznanie Państwa opinii pozwoli na udoskonalenie **Katalogu**.

Joanna Zaluska
Lidia Kuczmierowska
Fundacja im. Stefana Batorego

OD AUTORÓW

Katalog obejmuje najważniejsze aspekty funkcjonowania gminy. Podzieliliśmy je na 10 obszarów tematycznych, dla których sformułowaliśmy łącznie 100 pytań. Te obszary to:

- ❑ BEZPIECZEŃSTWO
- ❑ INFRASTRUKTURA TECHNICZNA
- ❑ KULTURA, SPORT I REKREACJA
- ❑ OCHRONA ŚRODOWISKA
- ❑ OCHRONA ZDROWIA
- ❑ OŚWIATA
- ❑ POMOC SPOŁECZNA
- ❑ WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
- ❑ WYGLĄD GMINY
- ❑ ZARZĄDZANIE W GMINIE

Każdy obszar powinien być traktowany jako całość. Odpowiedzi na wyjęte z kontekstu pytania mogą dać fałszywy obraz sytuacji w danej dziedzinie. Przy każdym z obszarów podpowiadamy, gdzie szukać informacji, które mogą pomóc w udzieleniu odpowiedzi na pytania z **Katalogu**.

Warto wyraźnie podkreślić, że **Katalog nie jest prostą ankietą**, którą każdy i bez problemu wypełni. W wielu przypadkach – by precyzyjnie określić stan spraw w danym obszarze – potrzebne będzie podjęcie wysiłku związanego z dotarciem do danych. Czasem wystarczy proste określenie swoich odczuć i subiektywna ocena częstotliwości występowania pewnych zjawisk czy też szybkości załatwiania spraw. Szczegółową instrukcję postępowania się **Katalogiem** znajdzie Państwo na następnych stronach.

Staraliśmy się tak skonstruować pytania, aby odpowiedzi na nie umożliwiły w miarę **obiektywny opis spraw lokalnych**. Ocena tych spraw należy już jednak do mieszkańców – oni sami muszą zdecydować o priorytetach, którymi władze powinny się kierować: ustalić, czy ważniejsze jest wybudowanie nowej szkoły, przyciągnięcie inwestorów, czy też pomoc najuboższym. Chcemy, aby ten **Katalog** przyczynił się do **podjęcia rzeczowej dyskusji o lokalnych problemach**.

Tam, gdzie to było możliwe, podaliśmy obiektywne dane porównawcze i wskaźniki zaczerpnięte m.in. z publicznych statystyk. Dzięki tym informacjom dokonanie oceny sytuacji lokalnej będzie łatwiejsze. Zaproponowane przez nas wskaźniki odnoszą się do kompetencji władz gminy (ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

oraz inne ustawy szczegółowe) i mają zastosowanie przede wszystkim do małych i średnich gmin (pomiędzy 5 a 50 tys. mieszkańców).

Priorytetem przy sporządzaniu **Katalogu** była przejrzystość i przyjazność tekstu dla obywatela, co czasem prowadziło do uproszczeń, z których autorzy w pełni zdają sobie sprawę. Z całą pewnością jednak **Katalog może stanowić podstawę owocnych dyskusji z władzami.**

Jacek Królikowski
Piotr Szczęsny
Cezary Trutkowski

JAK POSŁUGIWAĆ SIĘ KATALOGIEM?

Katalog jest narzędziem kompleksowo opisującym sprawy lokalne – obejmuje on 10 obszarów opisanych w ramach 100 pytań. Oczywiście **wypełnienie całego Katalogu w większości przypadków będzie zadaniem przekraczającym możliwości pojedynczego obywatela.** Osobom działającym indywidualnie sugerujemy wybranie najbardziej interesujących je obszarów i skupienie wysiłków na rzetelnym opisanu spraw w ramach dokonanego wyboru, organizacjom społecznym i instytucjom powołanie zespołów zadaniowych.

Każde pytanie zawiera trzy warianty odpowiedzi uporządkowane od stanu minimalnego (1) do stanu pożądanego (3), często wykraczającego ponad przeciętną w gminach.

Zadaniem osoby korzystającej z katalogu jest zdobycie informacji na temat realizacji poszczególnych zadań na terenie gminy bądź oszacowanie stopnia ich realizacji, a następnie wybór jednej z trzech zaprezentowanych w każdym pytaniu opcji. Zdajemy sobie sprawę, że czasem wybór będzie trudny – rzeczywistości nie da się opisać za pomocą trzech prostych zdań. Wierzimy jednak, że – korzystając z danych i ufając własnym odczuciom – obywatel będzie w stanie podjąć właściwą decyzję.

Odpowiedzi na poszczególne pytania należy zaznaczyć na wykresie znajdującym się na początku każdego rozdziału. W efekcie powstanie wykres obrazujący sytuację gminy w danym obszarze.

Pytanie:	Poziom		
	1	2	3
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			

Przykładowy wykres dla gminy, którą w jakimś obszarze oceniliśmy, przyznając kolejno punkty: 1, 1, 2, 1, 2, 2, 2, 3, 3, 1.

Po wypełnieniu wykresu widzimy wyraźnie, w których dziedzinach gmina wypada najłabiej. **Warto o tych problemach porozmawiać z przedstawicielami władz i mieszkańcami Waszej gminy!**

GDZIE SZUKAĆ INFORMACJI?

Oszacowanie stopnia rozwoju gminy na podstawie 10 opisanych w **Katalogu** obszarów wymaga posiadania odpowiednich informacji. Oceniając stan chodników czy też poziom bezpieczeństwa w miejscach publicznych, można bazować na własnych obserwacjach lub odczuciach. Jednakże ocena wielu obszarów musi opierać się na analizie obiektywnych i precyzyjnych danych. Gdzie ich szukać?

❑ W URZĘDZIE GMINY

Dostęp do informacji publicznej, w tym do informacji o funkcjonowaniu urzędu gminy, gwarantuje ustawa o dostępie do informacji publicznej (ustawa z dnia 6 września 2001 r. O dostępie do informacji publicznej, DzU nr 112, poz. 1198 ze zmianami). Każdy obywatel ma prawo żądania i otrzymania informacji publicznej bezpośrednio lub poprzez dostęp do dokumentów zawierających takie informacje. Informacja może być udostępniana ustnie lub pisemnie.

Jeśli zależy nam na informacji, której urząd nie „wytwarza” rutynowo, powinniśmy ustalić z urzędnikiem, ile czasu potrzebuje na zebranie danych i w jakiej formie możemy je otrzymać (pocztą elektroniczną, w formie wydruku do pobrania w urzędzie itp.). Trzeba też ustalić, czy wystarczy ustna prośba o informację, czy też wymagany będzie odpowiedni wniosek na piśmie. Wyszukanie niektórych danych może wymagać pewnego nakładu czasu i środków, jednak urząd powinien udostępnić informacje nie później niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Jeżeli okaże się, że informacja nie może być udostępniona we wspomnianym terminie, urząd zobowiązany jest powiadomić o powodach opóźnienia oraz terminie w jakim udostępni informację (nie może on być dłuższy niż 2 miesiące od dnia złożenia wniosku).

W wyjątkowych przypadkach prawo do informacji publicznej może być ograniczone odrębnymi przepisami o ochronie informacji niejawnych oraz o ochronie tajemnic ustawowo chronionych. Powodem ograniczenia może też być prywatność osoby fizycznej lub tajemnica przedsiębiorcy, przy czym ograniczenie to nie dotyczy informacji o osobach pełniących funkcje publiczne, mających związek z pełnieniem tych funkcji, w tym o warunkach powierzenia i wykonywania funkcji, oraz przypadku gdy osoba fizyczna rezygnuje z przysługujących jej praw.

❑ W INTERNECIE

Ustawa zobowiązuje urzędy gmin do udostępniania podstawowych danych w internetowym Biuletynie Informacji Publicznej (BIP). Każda informacja udostępniona w Biuletynie musi być opatrzona datą i podpisana przez osobę, która ją opracowała. BIP prowadzony przez urząd gminy musi zawierać między innymi informacje o:

- sposobach realizacji zadań publicznych (np. strategii rozwoju gminy) i osiągniętych efektach
- strukturze organizacyjnej urzędu i zakresie zadań poszczególnych jednostek
- sposobach stanowienia aktów publicznoprawnych (zarządzeń burmistrza, uchwał rady)
- sposobach przyjmowania i załatwiania spraw (np. informacje o procedurach stosowanych w urzędzie)

- prowadzonych rejestrach, ewidencjach i archiwach oraz o zasadach udostępniania zawartych w nich danych
- majątku gminy, jej budżecie, stanie finansów (w tym o zadłużeniu)

Źródłem informacji mogą być też strony internetowe lokalnych organizacji pozarządowych, szkół, domów kultury i innych instytucji.

❑ W PUBLIKACJACH URZĘDÓW STATYSTYCZNYCH

Niektóre wskaźniki (informacje o nich podaliśmy w **Katalogu**) dostępne są w opracowaniach Głównego Urzędu Statystycznego i jego wojewódzkich oddziałów. Można je odnaleźć na stronie internetowej GUS (www.stat.gov.pl), w rocznikach statystycznych lub innych publikacjach wydawanych przez urzędy statystyczne. Z danych i publikacji zgromadzonych przez urzędy statystyczne można korzystać bezpłatnie – udostępniane są w informatoriach, informacje można uzyskać także telefonicznie. Należy jednak pamiętać o tym, że dane zbierane przez urzędy statystyczne dostępne są z około 10–12-miesięcznym opóźnieniem wynikającym z czasu potrzebnego na ich agregację, weryfikację i opracowanie w formie publikacji. Ponadto zakres dostępnych danych w poszczególnych województwach jest zróżnicowany, ponieważ każdy wojewódzki urząd statystyczny oprócz ogólnopolskiego programu prowadzi także własny program badawczy.

❑ W LOKALNYCH MEDIACH

Archiwalne egzemplarze lokalnej prasy będą zapewne dostępne w siedzibie redakcji oraz w miejscowej bibliotece.

Osoby, które chcą porównać sytuację w swojej gminie z przykładami dobrych praktyk w danej dziedzinie, mogą ich poszukiwać na stronach internetowych programów promujących podnoszenie jakości zarządzania w jednostkach samorządu terytorialnego. Na stronie www.dobrepraktyki.pl znaleźć można przykłady dobrych praktyk w wybranych dziedzinach zarządzania w gminach zebrane w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich finansowanego ze środków Banku Światowego i polskiego rządu. Z kolei na stronie programu Przejrzysta Polska (www.przejrzystapolska.pl), w którym uczestniczyło ok. 600 gmin i powiatów z całej Polski, znajdziemy 6 zasad dobrego rządzenia opracowanych z myślą o samorządach terytorialnych, które chcą udoskonalać praktykę sprawowania władzy i administrowania, dążąc do wyeliminowania korupcji i innych form patologii.

Na początku każdego z 10 rozdziałów zawierających wskaźniki z danego obszaru funkcjonowania gminy podajemy też odnośniki do innych stron internetowych, które mogą zwierać informacje na temat dobrych praktyk.

Bezpieczeństwo w gminie

BEZPIECZEŃSTWO

Pytanie:	Poziom		
	1	2	3
1. Bezpieczeństwo w miejscach publicznych			
2. Bezpieczeństwo na drogach w pobliżu placówek oświatowych			
3. Współpraca z policją			
4. Reagowanie kryzysowe			
5. Ochrona przeciwpożarowa			
6. Straż gminna i miejska			
7. Działania prewencyjne			

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy/miasta można uzyskać w jednostkach odpowiednich służb: posterunkach policji, straży miejskiej, straży pożarnej, oraz w odpowiednich jednostkach organizacyjnych urzędu gminy: u szefa zespołu reagowania kryzysowego, gminnego komendanta ochrony przeciwpożarowej, w wydziale zarządzania kryzysowego.

Niektóre dane związane z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne w rocznikach statystycznych (część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS www.stat.gov.pl).

Szereg danych oraz podstawowe akty prawne dotyczące bezpieczeństwa publicznego można znaleźć na stronach internetowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (www.mswia.gov.pl) oraz policji (www.policja.pl).

	Poziom		
	1	2	3
<p>1. Bezpieczeństwo w miejscach publicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> Patrole policji i straży miejskiej¹ widywane są rzadko. Stosunkowo często dochodzi do zakłóceń porządku publicznego. Jest na ogół spokojnie i mieszkańcy mogą czuć się bezpiecznie na ulicach. Patrole policji i straży miejskiej widywane są stosunkowo rzadko, ale zawsze szybko przybywają na wezwanie. Mieszkańcy mogą się czuć bezpiecznie w miejscach publicznych. Widoczna jest obecność patroli policji² i straży miejskiej. Odpowiednie służby zawsze szybko przybywają na wezwanie. 	☐	☐	☐
<p>2. Bezpieczeństwo na drogach w pobliżu placówek oświatowych</p> <ul style="list-style-type: none"> W pobliżu placówek oświatowych są przejścia dla pieszych, których nikt nie nadzoruje; na przejściach tych nie ma sygnalizacji świetlnej. Przejścia dla pieszych w pobliżu placówek oświatowych są dobrze oznakowane, obowiązują tam ograniczenia prędkości. W wielu miejscach jest sygnalizacja świetlna lub przejścia są nadzorowane przez specjalnie zatrudnione osoby. Zdecydowana większość przejść dla pieszych w pobliżu placówek oświatowych jest nadzorowana. Przejścia te są odpowiednio oznakowane i zabezpieczone w celu zmniejszenia niebezpieczeństwa wypadków drogowych. 	☐	☐	☐
<p>3. Współpraca z policją³</p> <ul style="list-style-type: none"> Władze gminy nie współpracują z policją. Priorytety działania nie są ustalane wspólnie, gmina nie dofinansowuje i nie wspomaga działań policji. Władze gminy dofinansowują działania policji⁴, lecz współpraca nie wykracza poza wsparcie finansowe. Władze gminy współpracują z policją. Wspólnie ustalane są priorytety działania, a ocena bezpieczeństwa dokonywana jest w sposób cykliczny. Dofinansowanie działalności policji jest tylko jedną z form współpracy. 	☐	☐	☐
<p>4. Reagowanie kryzysowe⁵</p> <ul style="list-style-type: none"> W gminie został powołany zespół reagowania kryzysowego⁶, lecz działania zespołu nie uwzględniają wszystkich zadań przewidzianych ustawą⁷, brakuje regulaminu i rocznego planu pracy zespołu. Plan reagowania kryzysowego nie istnieje lub nie jest aktualizowany⁸. Stan wałów przeciwpowodziowych i zabezpieczeń nie jest monitorowany. Nie są organizowane ćwiczenia odpowiednich służb i jednostek. 	☐	☐	☐

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zespół reagowania kryzysowego spełnia wymogi Ustawy o stanie klęski żywiołowej, istnieje też aktualny plan reagowania kryzysowego. Stan wałów przeciwpowodziowych i zabezpieczeń nie jest monitorowany, nie są też organizowane ćwiczenia odpowiednich służb i jednostek. ▪ Zespół reagowania kryzysowego spełnia wymogi Ustawy o stanie klęski żywiołowej. Istnieje aktualny plan reagowania kryzysowego. Stan wałów przeciwpowodziowych jest regularnie monitorowany, dokonywane są niezbędne naprawy oraz rozbudowa istniejących zabezpieczeń. Ćwiczenia odpowiednich służb i jednostek organizowane są cyklicznie, a wyniki ćwiczeń są omawiane i wykorzystywane do wprowadzania odpowiednich zmian. 		☐	☐
<p>5. Ochrona przeciwpożarowa</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na terenie gminy istnieją jednostki ochotniczej straży pożarnej⁹, lecz ich współpraca z władzami jest ograniczona: brakuje wspólnego planowania i koordynacji działań. Gmina niezadowolająco wywiązuje się z obowiązku utrzymania, wyszkolenia i zapewnienia gotowości bojowej OSP¹⁰. Współpraca gminy z władzami powiatowymi w zakresie koordynacji ochrony przeciwpożarowej jest ograniczona. ▪ Jednostki ochotniczej straży pożarnej otrzymują niezbędne wsparcie i pomoc ze strony władz. Gmina zatrudniła komendanta ochrony przeciwpożarowej. Działania gminy są koordynowane i uzgadniane z władzami powiatowymi w ramach cyklicznej wymiany informacji. ▪ Gmina wspiera finansowo i merytorycznie działalność ochotniczej straży pożarnej i aktywnie dąży do rozwoju i rozbudowy jej struktur. Gminny komendant ochrony przeciwpożarowej koordynuje działania poszczególnych jednostek i zapewnia ich współpracę z innymi służbami. Cyklicznie organizowane są ćwiczenia OSP, które finansuje i wspiera gmina. 	☐	☐	☐
<p>6. Straż gminna i miejska¹¹</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ W gminie nie istnieje straż gminna/miejska. Gmina nie współdziela w zakresie tworzenia i utrzymania straży gminnej/miejskiej z okolicznymi gminami. ▪ Straż gminna jest niezbyt rozbudowana i słaba kadrowo. Na co dzień nie podejmuje działań w zakresie prewencyjnym – ochrony spokoju i porządku w miejscach publicznych – lecz koncentruje się na działaniach porządkowych. Zwykłe czynności strażników gminnych/miejskich ograniczają się do ochrony obiektów komunalnych, ochrony porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych oraz kontroli parkowania pojazdów na terenie miasta. ▪ Straż gminna/miejska podejmuje działania prewencyjne i porządkowe. Obecność strażników w znacznym stopniu przyczynia się do poprawy spokoju i porządku w miejscach publicznych. Straż gminna aktywnie współdziela z innymi służbami i podmiotami w zakresie ochrony i ratowania życia i zdrowia obywateli. Strażnicy miejscy systematycznie podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe i rzetelnie wypełniają obowiązki przewidziane ustawą¹². 	☐	☐	☐
<p>7. Działania prewencyjne podejmowane przez władze samorządowe</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina nie podejmuje żadnych działań zapobiegających rozwojowi przestępczości. Nie wychodzi z inicjatywą monitorowania miejsc zagrożonych, nie szuka nowych rozwiązań podnoszących poziom bezpieczeństwa (instalowanie oświetlenia, kamer, likwidacja niezamieszkałych baraków itp.). Nie oferuje młodzieży żadnych sposobów spędzania wolnego czasu. ▪ Władze gminy starają się organizować dodatkowe zajęcia dla dzieci i młodzieży (udostępnianie boisk, świetlic, finansowanie i organizowanie działalności klubów i domów kultury). Podejmują inicjatywy zmierzające do likwidacji lub monitoringu miejsc zagrożonych przestępczością. ▪ Władze gminy diagnozują stan bezpieczeństwa publicznego i koordynują działania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa. Współpracują w tym zakresie z różnymi instytucjami i służbami, w tym ze środkami masowego przekazu. Do dzieci i młodzieży skierowana jest bogata oferta zapewniania czasu wolnego. Współpraca z policją obejmuje planowanie strategiczne w zakresie poprawy bezpieczeństwa publicznego. 	☐	☐	☐

Infrastruktura techniczna w gminie

←← INFRASTRUKTURA
TECHNICZNA
W GMINIE

Pytanie	Poziom		
	1	2	3
1. Dostęp do sieci wodociągowej			
2. Dostęp do sieci kanalizacyjnej lub przydomowych oczyszczalni ścieków			
3. Planowe prowadzenie gospodarki wodno-ściekowej			
4. Postępowanie w przypadku awarii sieci wodno-kanalizacyjnej lub remontu odcinka takiej sieci			
5. Dostęp do sieci gazu ziemnego			
6. Dostawa energii elektrycznej			
7. Planowanie rozwoju w zakresie dostępu do energii elektrycznej, gazu i energii ciepłej			
8. Infrastruktura drogowa			
9. Rozwój sieci dróg			
10. Planowanie przestrzenne			

←← PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące spraw związanych z infrastrukturą techniczną gminy można uzyskać w odpowiedniej jednostce organizacyjnej urzędu gminy zajmującej się tymi sprawami (np. w wydziale rozwoju lokalnego, wydziale infrastruktury, zarządzie dróg gminnych itp.).

Część danych statystycznych dotyczących rozwoju infrastruktury w gminach gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne w rocznikach statystycznych (część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS www.stat.gov.pl w Banku Danych Regionalnych).

	Poziom		
	1	2	3
1. Dostęp do sieci wodociągowej <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mniej niż 50% mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej. ▪ Co najmniej 50%, ale nie więcej niż 90% mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej. ▪ Co najmniej 90% mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej. 	☐	☐	☐
2. Dostęp do sieci kanalizacyjnej lub przydomowych oczyszczalni ścieków <ul style="list-style-type: none"> ▪ W gminach miejskich mniej niż 70%, a w gminach wiejskich¹³ mniej niż 15% mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej lub spełniających normy oczyszczalni przydomowych. ▪ W gminach miejskich od 70% do 90%, a w gminach wiejskich od 15% do 30% mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej lub spełniających normy oczyszczalni przydomowych. ▪ W gminach miejskich co najmniej 90%, a w gminach wiejskich co najmniej 30% mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej lub spełniających normy oczyszczalni przydomowych. 	☐	☐	☐

<p>3. Planowe prowadzenie gospodarki wodno-ściekowej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina nie przeprowadziła analizy potrzeb w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i lokalnych uwarunkowań jej rozwoju, nie istnieje dokument, który by je opisywał. ▪ Gmina przeprowadziła analizę potrzeb w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i lokalnych uwarunkowań jej rozwoju, a wyniki zebrała w formie dokumentu. Na tej podstawie opracowała program działań, który został formalnie przyjęty do realizacji, nie posiada jednak przynajmniej trzyletniego planu inwestycyjnego i finansowego lub posiada takie plany, lecz ich nie realizuje. ▪ Gmina przeprowadziła analizę potrzeb w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i lokalnych uwarunkowań jej rozwoju i opracowała program działań, który został formalnie przyjęty do realizacji. Gmina realizuje przynajmniej trzyletni plan inwestycyjny i finansowy. 	☐	☐	☐
<p>4. Postępowanie w przypadku awarii sieci wodno-kanalizacyjnej lub remontu odcinka takiej sieci</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Procedura postępowania w przypadku awarii sieci wodno-kanalizacyjnej lub remontu odcinka takiej sieci nie jest określona. ▪ Procedura postępowania w przypadku awarii sieci wodno-kanalizacyjnej lub remontu odcinka takiej sieci jest określona i realizowana, ale nie zawiera przynajmniej trzech spośród następujących elementów: (1) obowiązek prowadzenia dyżurów na wypadek awarii; (2) obowiązek poinformowania mieszkańców o przerwie w dostępie do sieci; (3) określenie czasu, po jakim mieszkańcom dostarczana jest woda w beczkowozach lub/i kontenerowe WC; (4) zasady oznakowania terenu, na którym wykonywane są prace naprawcze lub remontowe; (5) zasady i terminy uporządkowania terenu po dokonanych naprawach. ▪ Procedura postępowania w przypadku awarii sieci wodno-kanalizacyjnej lub remontu odcinka takiej sieci jest określona i zawiera wszystkie wymienione wyżej elementy. Procedura ta jest faktycznie realizowana, a gmina prowadzi kontrolę jej wykonywania. 	☐	☐	☐
<p>5. Dostęp do sieci gazu ziemnego¹⁴</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ W gminach miejskich mniej niż 70%, a w gminach wiejskich mniej niż 15% mieszkańców korzysta z sieci gazowej. ▪ W gminach miejskich od 70% do 90%, a w gminach wiejskich od 15% do 30% mieszkańców korzysta z sieci gazowej. ▪ W gminach miejskich co najmniej 90%, a w gminach wiejskich co najmniej 30% mieszkańców korzysta z sieci gazowej. 	☐	☐	☐
<p>6. Dostawa energii elektrycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Większość gospodarstw domowych ma problemy z mocą i jakością dostaw energii elektrycznej. ▪ Blisko połowa gospodarstw domowych ma problemy z mocą i jakością dostaw energii elektrycznej. ▪ Żadne gospodarstwo domowe nie ma lub tylko kilka gospodarstw domowych ma problemy z mocą i jakością dostaw energii elektrycznej. 	☐	☐	☐
<p>7. Planowanie rozwoju w zakresie dostępu do energii elektrycznej, gazu i energii cieplnej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina nie posiada strategii ani projektu założeń do strategii energetycznej¹⁵. ▪ Gmina posiada strategię lub projekt założeń do strategii energetycznej, ale nie uwzględniają one specyfiki regionu lub/i nie są wdrażane. ▪ Gmina posiada i wdraża strategię lub projekt założeń do strategii energetycznej uwzględniające specyfikę regionu. 	☐	☐	☐
<p>8. Infrastruktura drogowa</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zarządca dróg gminnych nie posiada planu rozwoju infrastruktury drogowej lub taki plan istnieje, ale nie jest wdrażany. ▪ Zarządca dróg gminnych posiada i realizuje plan rozwoju infrastruktury drogowej, ale ujęte w nim inwestycje nie zostały zaplanowane na podstawie analizy obecnej sytuacji oraz kierunków rozwoju gminy. 	☐	☐	☐

<ul style="list-style-type: none"> Zarządca dróg gminnych posiada i realizuje plan rozwoju infrastruktury drogowej, w którym inwestycje zostały zaplanowane na podstawie analizy obecnej sytuacji oraz kierunków rozwoju gminy. 			☐
<p>9. Rozwój sieci dróg</p> <ul style="list-style-type: none"> W ciągu ostatnich trzech lat gmina wyremontowała¹⁶ mniej niż 1% długości dróg gminnych. W ciągu ostatnich trzech lat gmina wyremontowała od 1% do 4% długości dróg gminnych. W ciągu ostatnich trzech lat gmina wyremontowała przynajmniej 4% długości dróg gminnych. 	☐	☐	☐
<p>10. Planowanie przestrzenne</p> <ul style="list-style-type: none"> Plan zagospodarowania przestrzennego obejmuje mniej niż 20% powierzchni gminy. Plan zagospodarowania przestrzennego obejmuje od 20% do 60% powierzchni gminy. Plan zagospodarowania przestrzennego obejmuje ponad 60% powierzchni gminy. 	☐	☐	☐

Kultura, sport i rekreacja w gminie ←←

Pytanie	Poziom		
	1	2	3
1. Księgozbiór bibliotek publicznych			
2. Dostęp do placówek bibliotecznych			
3. Średnie wydatki na kulturę z budżetu gminy w ciągu ostatnich trzech lat budżetowych			
4. Organizacja imprez przez instytucje gminne			
5. Organizacja zajęć kulturalno-oświatowych			
6. Promocja turystyki			
7. Promocja zabytków i atrakcji turystycznych			
8. Imprezy sportowe			
9. Upowszechnianie sportu i rekreacji			
10. Sekcje w klubach sportowych			
11. Informowanie o ofercie kulturalno-oświatowej oraz rekreacyjno-sportowej			

←← **KULTURA, SPORT
I REKREACJA
W GMINIE****PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI**

Informacje dotyczące sfery kultury, sportu i rekreacji w gminach można uzyskać w odpowiedniej jednostce organizacyjnej urzędu gminy zajmującej się tymi sprawami (np. w wydziale edukacji, wydziale infrastruktury, gminnych instytucjach kultury).

Część danych statystycznych dotyczących sfery kultury, sportu i rekreacji w gminach gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne w rocznikach statystycznych (część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS: www.stat.gov.pl w Banku Danych Regionalnych).

	Poziom		
	1	2	3
1. Księgozbiór bibliotek publicznych <ul style="list-style-type: none"> ▪ Księgozbiór gminnych bibliotek¹⁷ w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest mniejszy niż 3000 woluminów, a liczba woluminów zakupionych w ciągu ostatniego roku stanowi mniej niż 0,1% jego dotychczasowej wielkości. ▪ Księgozbiór bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest większy niż 3000, ale mniejszy niż 4000 woluminów, a liczba woluminów zakupionych w ciągu ostatniego roku stanowi więcej niż 0,1%, jednak mniej niż 1% jego dotychczasowej wielkości. ▪ Księgozbiór bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest większy niż 4000 woluminów, a liczba woluminów zakupionych w ciągu ostatniego roku stanowi więcej niż 1% jego dotychczasowej wielkości. 	☐	☐	☐
2. Dostęp do placówek bibliotecznych <ul style="list-style-type: none"> ▪ Placówki biblioteczne nigdy nie są otwarte po godzinie 16 lub są otwarte po 16 tylko raz w tygodniu. ▪ Godziny otwarcia placówek bibliotecznych są zróżnicowane, przy czym przynajmniej dwa razy w tygodniu biblioteki są otwarte po godzinie 16. ▪ Godziny otwarcia placówek bibliotecznych są zróżnicowane, przy czym co najmniej trzy razy w tygodniu biblioteki są otwarte po godzinie 16 lub przynajmniej dwa razy w tygodniu czynne dłużej niż do godziny 17. 	☐	☐	☐

<p>3. Średnie wydatki na kulturę z budżetu gminy w ciągu ostatnich trzech lat budżetowych¹⁸:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wydatki na kulturę z budżetu gminy są niższe niż 30 zł rocznie w przeliczeniu na jednego mieszkańca. ▪ Wydatki na kulturę z budżetu gminy wynoszą od 30 do 60 zł rocznie w przeliczeniu na jednego mieszkańca. ▪ Wydatki na kulturę z budżetu gminy są wyższe niż 60 zł rocznie w przeliczeniu na jednego mieszkańca. 	☐	☐	☐
<p>4. Organizacja imprez przez instytucje gminne</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Średnia liczba imprez¹⁹ organizowanych przez gminne domy kultury i/lub ośrodki kultury²⁰ w ciągu ostatniego roku wynosi mniej niż 20 imprez na jedną instytucję. ▪ Średnia liczba imprez organizowanych przez gminne domy kultury i/lub ośrodki kultury w ciągu ostatniego roku wynosi od 20 do 50 imprez na jedną instytucję. ▪ Średnia liczba imprez organizowanych przez gminne domy kultury i/lub ośrodki kultury w ciągu ostatniego roku wynosi przynajmniej 50 imprez na jedną instytucję. 	☐	☐	☐
<p>5. Organizacja zajęć kulturalno-oświatowych²¹</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Żaden gminny dom kultury lub ośrodek kultury nie oferuje zajęć kulturalno-oświatowych lub oferuje średnio jedną formę takich zajęć rocznie. ▪ Każdy gminny dom kultury lub ośrodek kultury oferuje średnio od 2 do 4 form zajęć kulturalno-oświatowych rocznie. ▪ Każdy gminny dom kultury lub ośrodek kultury oferuje średnio przynajmniej 5 różnych form zajęć kulturalno-oświatowych rocznie. 	☐	☐	☐
<p>6. Promocja turystyki</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina nie ma strony internetowej lub na stronie gminy nie ma informacji (ani odesłania do stron, na których taka informacja się znajduje) na temat dojazdu do gminy, hoteli i innych ośrodków oferujących nocleg i wyżywienie. ▪ Na stronie internetowej gminy znajduje się informacja (lub odesłanie do stron, na których taka informacja się znajduje) na temat dojazdu, hoteli i innych ośrodków oferujących nocleg i wyżywienie, ale nie jest ona aktualna i kompletna. ▪ Na stronie internetowej gminy jest zamieszczona aktualna i kompletna informacja (lub odesłanie do stron, na których taka informacja się znajduje) na temat dojazdu do gminy, hoteli i innych ośrodków oferujących nocleg i wyżywienie. 	☐	☐	☐
<p>7. Promocja zabytków i atrakcji turystycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zabytki i atrakcje turystyczne istniejące na terenie gminy nie są oznakowane (brak tablic informacyjnych, drogowskazów itp.). ▪ Tylko niektóre zabytki i atrakcje turystyczne są oznakowane. ▪ Większość zabytków i atrakcji turystycznych jest oznakowana. Istnieje przewodnik, folder lub informator z opisem zabytków i atrakcji turystycznych. 	☐	☐	☐
<p>8. Imprezy sportowe</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na terenie gminy odbywa się mało imprez sportowych, a informacja o nich jest trudno dostępna. Na stronie internetowej gminy nie ma informacji (ani odesłania do stron, na których taka informacja się znajduje) na temat organizowanych imprez. ▪ Liczba imprez sportowych jest zadowalająca, ale nie są one dostatecznie zróżnicowane jeśli chodzi o rodzaj i poziom. Na stronie internetowej gminy znajduje się informacja (lub odesłanie do stron, na których taka informacja się znajduje) na temat organizowanych imprez, ale nie jest ona aktualna i kompletna. ▪ Liczba imprez sportowych jest wystarczająca i są one odpowiednio zróżnicowane jeśli chodzi o rodzaj i poziom. Na stronie internetowej gminy są aktualne i kompletne informacje (lub odesłanie do stron, na których takie informacje się znajdują) na temat organizowanych imprez. 	☐	☐	☐

<p>9. Upowszechnianie sportu i rekreacji</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina nie opracowała kryteriów dotowania klubów sportowych lub nie uwzględniają one polityki promowania sportu i rekreacji wśród dzieci i młodzieży (o ile taka polityka istnieje). ▪ Kryteria dotowania klubów sportowych uwzględniają politykę promowania sportu i rekreacji wśród dzieci i młodzieży, ale nie znajduje to odzwierciedlenia w strukturze osób ćwiczących (odpowiedni udział dzieci i młodzieży). ▪ Kryteria dotowania klubów sportowych uwzględniają politykę promowania sportu i rekreacji wśród dzieci i młodzieży, co znajduje odzwierciedlenie w strukturze ćwiczących. 	☐	☐	☐
<p>10. Sekcje w klubach sportowych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sekcje w klubach sportowych na terenie gminy działają w co najwyżej dwóch dyscyplinach. ▪ Sekcje w klubach sportowych na terenie gminy działają przynajmniej w trzech lub czterech dyscyplinach. ▪ Sekcje w klubach sportowych na terenie gminy są zróżnicowane (przynajmniej 5 dyscyplin). 	☐	☐	☐
<p>11. Informowanie o ofercie kulturalno-oświatowej oraz rekreacyjno-sportowej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania informacyjne gminy dotyczące oferty kulturalno-oświatowej oraz rekreacyjno-sportowej spełniają najwyżej jeden z następujących warunków: gmina publikuje kalendarz imprez i ofertę rekreacyjno-sportową na stronie internetowej (którą stale aktualizuje) i/lub na nośniku papierowym; szczegółowa informacja o organizowanej imprezie ukazuje się przynajmniej dwukrotnie, w określonym odstępie czasowym, przy czym pierwsza publikacja ukazuje się nie później niż na dwa tygodnie przed terminem imprezy; zasady informowania mieszkańców są sformułowane na piśmie i stosowane; gmina wysyła przynajmniej raz na miesiąc serwis prasowy na temat organizowanych przez siebie imprez. ▪ Działania informacyjne dotyczące oferty kulturalno-oświatowej oraz rekreacyjno-sportowej spełniają przynajmniej połowę wymienionych warunków. ▪ Działania informacyjne dotyczące oferty kulturalno-oświatowej oraz rekreacyjno-sportowej spełniają większość wymienionych warunków. 	☐	☐	☐

Ochrona środowiska w gminie ←←

OCHRONA ŚRODOWISKA W GMINIE

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące spraw związanych ze stanem środowiska naturalnego na terenie gminy można uzyskać w odpowiedniej jednostce organizacyjnej urzędu gminy zajmującej się tymi sprawami (np. w wydziale ochrony środowiska, zakładach komunalnych).

Pytanie	Poziom		
	1	2	3
1. Wywóz odpadów komunalnych			
2. Zbiorniki bezodpływowe (szamba)			
3. Wywóz nieczystości ciekłych (z szamb)			
4. Przydomowe oczyszczalnie ścieków			
5. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez mieszkańców obowiązku pozbywania się odpadów komunalnych			
6. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez mieszkańców obowiązku pozbywania się nieczystości ciekłych i komunalnych osadów ściekowych			
7. Egzekucja obowiązku wywozu odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych w sposób zgodny z prawem			
8. Selektywna zbiórka odpadów			
9. Łatwość uczestnictwa w selektywnej zbiórce odpadów			
10. Działalność edukacyjna			

	Poziom		
	1	2	3
<p>1. Wywóz odpadów komunalnych²²</p> <ul style="list-style-type: none"> Mniej niż 33% właścicieli budynków mieszkalnych ma umowę na wywóz odpadów komunalnych oraz dokumenty potwierdzające systematyczną realizację tej umowy (np. rachunki) lub gmina nie jest w stanie określić, ilu właścicieli budynków mieszkalnych posiada taką umowę i dokumenty potwierdzające jej systematyczną realizację. Od 33% do 75% właścicieli budynków mieszkalnych ma umowę na wywóz odpadów komunalnych oraz dokumenty potwierdzające systematyczną realizację tej umowy. Ponad 75% właścicieli budynków mieszkalnych ma umowę na wywóz odpadów komunalnych oraz dokumenty potwierdzające systematyczną realizację tej umowy. 	☐	☐	☐

<p>2. Zbiorniki bezodpływowe (szamba)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina ewidencjonuje²³ tylko nowo powstałe zbiorniki bezodpływowe lub w ogóle nie posiada ewidencji takich zbiorników, nie prowadzi też planowego²⁴ zbioru danych historycznych o istniejących zbiornikach. ▪ Gmina ewidencjonuje zbiorniki bezodpływowe na swoim terenie i zbiera dane historyczne o zbiornikach, które powstały przed wprowadzeniem obowiązku prowadzenia takiej ewidencji, przy czym zbieranie danych o istniejących zbiornikach bezodpływowych ma charakter planowy. ▪ Gmina posiada ewidencję zbiorników bezodpływowych na swoim terenie zawierającą dane o większości istniejących zbiorników. 	☐	☐	☐
<p>3. Wywóz nieczystości ciekłych (z szamb)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mniej niż 25% właścicieli budynków mieszkalnych posiadających zbiorniki bezodpływowe ma umowę na wywóz nieczystości ciekłych oraz rachunki potwierdzające korzystanie z tej umowy lub gmina nie jest w stanie określić, ilu właścicieli budynków mieszkalnych posiadających zbiorniki bezodpływowe może okazać taką umowę oraz rachunki potwierdzające korzystanie z niej. ▪ Od 25% do 75% właścicieli budynków mieszkalnych posiadających zbiorniki bezodpływowe ma umowę na wywóz nieczystości ciekłych oraz rachunki potwierdzające korzystanie z tej umowy. ▪ Ponad 75% właścicieli budynków mieszkalnych posiadających zbiorniki bezodpływowe ma umowę na wywóz nieczystości ciekłych oraz rachunki potwierdzające korzystanie z tej umowy. 	☐	☐	☐
<p>4. Przydomowe oczyszczalnie ścieków</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina ewidencjonuje tylko nowo powstałe przydomowe oczyszczalnie ścieków lub w ogóle nie posiada ewidencji takich oczyszczalni, nie prowadzi też planowego zbioru danych historycznych o istniejących oczyszczalniach. ▪ Gmina ewidencjonuje przydomowe oczyszczalnie ścieków na swoim terenie i zbiera dane historyczne o oczyszczalniach, które powstały przed wprowadzeniem obowiązku prowadzenia takiej ewidencji, przy czym zbieranie danych o istniejących oczyszczalniach ma charakter planowy. ▪ Gmina posiada aktualną i kompletną ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków na swoim terenie. 	☐	☐	☐
<p>5. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez mieszkańców obowiązku pozbywania się odpadów komunalnych w sposób zgodny z prawem</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ W ciągu ostatniego roku gmina nie przeprowadziła z własnej inicjatywy ani jednej kontroli przestrzegania przez mieszkańców obowiązku pozbywania się odpadów komunalnych w sposób zgodny z prawem. ▪ Gmina z własnej inicjatywy sporadycznie prowadzi kontrolę obowiązku pozbywania się w sposób zgodny z prawem odpadów komunalnych przez mieszkańców, co znajduje potwierdzenie w dokumentach z ostatniego roku. ▪ Gmina systematycznie i w sposób planowy prowadzi kontrolę przestrzegania przez mieszkańców obowiązku pozbywania się odpadów komunalnych w sposób zgodny z prawem, co znajduje potwierdzenie w dokumentach z ostatniego roku. 	☐	☐	☐
<p>6. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez mieszkańców obowiązku pozbywania się nieczystości ciekłych i komunalnych osadów ściekowych w sposób zgodny z prawem</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ W ciągu ostatniego roku gmina nie przeprowadziła z własnej inicjatywy ani jednej kontroli przestrzegania przez mieszkańców obowiązku pozbywania się nieczystości ciekłych i komunalnych osadów ściekowych w sposób zgodny z prawem. ▪ Gmina z własnej inicjatywy sporadycznie prowadzi kontrolę obowiązku pozbywania się przez mieszkańców nieczystości ciekłych i komunalnych osadów ściekowych w sposób zgodny z prawem, co znajduje potwierdzenie w dokumentach z ostatniego roku. ▪ Gmina systematycznie i w sposób planowy prowadzi kontrolę przestrzegania przez mieszkańców obowiązku pozbywania się nieczystości ciekłych i komunalnych osadów ściekowych w sposób zgodny z prawem, co znajduje potwierdzenie w dokumentach z ostatniego roku. 	☐	☐	☐

<p>7. Egzekucja obowiązku wywozu odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych w sposób zgodny z prawem</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ W ciągu ostatniego roku gmina nie prowadziła egzekucji obowiązku wywozu odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych w sposób zgodny z prawem ani nie rozpoczęła żadnego postępowania karnego (wniosek na kolegium, mandat straży gminnej lub policji). ▪ W mniej niż połowie przypadków naruszenia przez właścicieli nieruchomości obowiązku wywozu odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych została rozpoczęta procedura egzekucyjna i/lub procedura karna (mandatowanie przez straż gminną lub/i policję, skierowanie wniosku do sądu o ukaranie). ▪ Przynajmniej w połowie przypadków naruszenia przez właścicieli nieruchomości obowiązku wywozu odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych została rozpoczęta procedura egzekucyjna i/lub procedura karna (mandatowanie przez straż gminną lub/i policję, skierowanie wniosku do sądu o ukaranie). 	☐	☐	☐
<p>8. Selektywna zbiórka odpadów</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina nie prowadzi selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. ▪ Gmina prowadzi selektywną zbiórkę odpadów komunalnych, ale nie zorganizowała akcji informacyjnej na temat zasad takiej zbiórki lub została ona przeprowadzona jednorazowo. ▪ Gmina prowadzi selektywną zbiórkę odpadów komunalnych okresowo²⁵. Organizuje też akcje informacyjne na temat zasad tej zbiórki oraz podejmuje inne działania promocyjne. 	☐	☐	☐
<p>9. Łatwość uczestnictwa w selektywnej zbiórce odpadów</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Punkty zbiórki na terenie gminy są nieliczne i trudno dostępne lub nie ma ich w ogóle. Jeśli selektywna zbiórka jest zorganizowana w innej formie, to jest nieefektywna, np. odpady segregowane w systemie workowym są odbierane nieregularnie. ▪ Każdy chętny ma możliwość prowadzenia segregacji odpadów, ale wiąże się to często z dodatkowymi utrudnieniami, np. z koniecznością dostarczenia odpadów do odległego pojemnika. ▪ Uczestnictwo w selektywnej zbiórce jest łatwe dla każdego, kto chce brać w niej udział. Punkty zbiórki są odpowiednio liczne i dobrze rozmieszczone, a odpady regularnie odbierane. 	☐	☐	☐
<p>10. Działalność edukacyjna²⁶</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ W ciągu ostatniego roku gmina nie organizowała ani nie wspierała żadnych działań na rzecz edukacji ekologicznej osób dorosłych, dzieci i młodzieży. ▪ W ciągu ostatniego roku gmina zorganizowała bądź wsparła od jednego do trzech przedsięwzięć mających na celu edukację ekologiczną. <p>W ciągu ostatniego roku gmina zorganizowała bądź wsparła przynajmniej cztery przedsięwzięcia mające na celu edukację ekologiczną.</p>	☐	☐	☐

Ochrona zdrowia ←←

OCHRONA
ZDROWIA

Pytanie	Poziom		
	1	2	3
1. Dostęp do publicznej służby zdrowia			
2. Pomoc pielęgniarska			
3. Wizyty domowe i dostęp do lekarza poza godzinami przyjęć w ZOZ			
4. Wyposażenie ZOZ w sprzęt			
5. Stan infrastruktury ZOZ			
6. Sieć aptek na terenie gminy			
7. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych			
8. Działania profilaktyczne w szkołach			
9. Sprzedaż alkoholu na terenie gminy			

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące stanu ochrony zdrowia na terenie gminy można uzyskać w odpowiedniej jednostce organizacyjnej urzędu gminy zajmującej się tymi sprawami oraz w publicznych zakładach opieki zdrowotnej.

Niektóre informacje o systemie ochrony zdrowia gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne w rocznikach statystycznych, część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS: www.stat.gov.pl.

Szereg danych oraz podstawowe akty prawne dotyczące służby zdrowia zawarte są na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia: www.mz.gov.pl.

Kwestie dotyczące profilaktyki antyalkoholowej oraz przykłady gminnych planów w tym zakresie znajdują się na stronie internetowej Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: www.parpa.pl

	Poziom		
	1	2	3
<p>1. Dostęp do publicznej służby zdrowia</p> <ul style="list-style-type: none"> Dostęp do podstawowej opieki medycznej w publicznych zakładach opieki zdrowotnej jest utrudniony. Do lekarza można zarejestrować się jedynie osobiście. Wiąże się to ze staniem w kolejce, co i tak nie gwarantuje uzyskania porady tego samego dnia. Publiczne zakłady opieki zdrowotnej nie zapewniają łatwego dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej, zwłaszcza jeśli chodzi o świadczenia z zakresu stomatologii. Do lekarza można się zarejestrować tylko osobiście, co czasami wiąże się ze staniem w kolejce. Zdarza się, że wkrótce po rozpoczęciu rejestracji nie ma już wolnych miejsc nawet do lekarza ogólnego. Na terenie gminy znajduje się wystarczająca liczba prowadzonych przez gminę zakładów opieki zdrowotnej, które zapewniają łatwy dostęp do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (lekarza rodzinnego lub innego lekarza pierwszego kontaktu), ginekologii i położnictwa oraz stomatologii. Do lekarza można się zarejestrować osobiście lub telefonicznie. Rzadko zdarza się odmowa rejestracji na ten sam dzień do lekarza ogólnego. 	☐	☐	☐
<p>2. Pomoc pielęgniarska</p> <ul style="list-style-type: none"> Zakład opieki zdrowotnej nie zapewnia świadczeń zwykle realizowanych przez położną i pielęgniarkę środowiskową. Zakład opieki zdrowotnej zapewnia jedynie w ograniczonym stopniu realizację świadczeń zwykle realizowanych przez położną i pielęgniarkę środowiskową. Zakład opieki zdrowotnej zapewnia świadczenia realizowane przez położną i pielęgniarkę środowiskową. 	☐	☐	☐

<p>3. Wizyty domowe i dostęp do lekarza poza godzinami przyjęć w ZOZ</p> <ul style="list-style-type: none"> Istnieją poważne trudności w korzystaniu z wizyt domowych lekarza u pacjentów, którzy nie mogą udać się do przychodni. W przypadku nagłych zachorowań w godzinach wieczornych lub w dni wolne od pracy ZOZ zapewnia dostęp do podstawowej opieki lekarskiej, choć zdarza się, że czas oczekiwania na wizytę jest długi. ZOZ zwykle zapewnia możliwość wizyty domowej lekarza w dniu zgłoszenia. W przypadku nagłych zachorowań w godzinach wieczornych lub w dni wolne od pracy ZOZ zapewnia też zwykle dostęp do podstawowej opieki lekarskiej. ZOZ zapewnia możliwość wizyty domowej lekarza w dniu zgłoszenia. W przypadku nagłych zachorowań w godzinach wieczornych lub w dni wolne od pracy zapewnia też dostęp do podstawowej opieki lekarskiej. 	☐	☐	☐
<p>4. Wyposażenie ZOZ w sprzęt</p> <ul style="list-style-type: none"> Zakład opieki zdrowotnej prowadzony przez gminę nie jest odpowiednio wyposażony w podstawowy sprzęt medyczny. Brakuje aparatury do badań EKG i nowoczesnego sprzętu w gabinecie stomatologicznym. ZOZ nie posiada samochodu. ZOZ jest wyposażony w podstawowy sprzęt medyczny, choć brak nowoczesnego sprzętu w gabinecie stomatologicznym. W przychodni znajduje się punkt pobrań (dotyczy badań analitycznych). ZOZ posiada samochód, ale nie jest on przystosowany do transportu sanitarnego. ZOZ jest odpowiednio wyposażony w podstawowy sprzęt medyczny (co najmniej aparatura do badań EKG i nowoczesne wyposażenie gabinetu stomatologicznego). W przychodni znajduje się laboratorium analityczne lub punkt pobrań. ZOZ posiada samochód przystosowany do transportu sanitarnego. 	☐	☐	☐
<p>5. Stan infrastruktury ZOZ</p> <ul style="list-style-type: none"> Budynek przychodni wymaga pilnego remontu. Czystość pomieszczeń pozostawia wiele do życzenia, w poczekalni dla pacjentów nie ma wystarczającej liczby krzesel. Budynek nie jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Budynek przychodni jest w złym stanie. Czystość niektórych pomieszczeń pozostawia wiele do życzenia, w poczekalni dla pacjentów nie ma wystarczającej liczby krzesel. Budynek jest częściowo przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Budynek przychodni jest w dobrym stanie, pomieszczenia są czyste, a poczekalnia dla pacjentów jest wyposażona w odpowiednią liczbę krzesel. Budynek jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. 	☐	☐	☐
<p>6. Sieć aptek na terenie gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> Sieć ogólnie dostępnych aptek na terenie gminy²⁷ nie jest wystarczająca. Stałym problemem jest dostosowanie godzin ich otwarcia do potrzeb mieszkańców, zwłaszcza w nocy oraz w dni wolne od pracy. W przypadku braku jakiegoś leku jego sprowadzenie trwa więcej niż kilka dni. Sieć ogólnie dostępnych aptek na terenie gminy jest w miarę wystarczająca. Zdarzają się jednak problemy z dostosowaniem godzin ich otwarcia do potrzeb mieszkańców, zwłaszcza w nocy oraz w dni wolne od pracy. W przypadku braku jakiegoś leku apteka sprowadza go zwykle w ciągu 2 dni. Sieć ogólnie dostępnych aptek na terenie gminy, a także godziny ich otwarcia, w tym w nocy oraz w dni wolne od pracy, umożliwia zaspokojenie potrzeb mieszkańców. W przypadku braku jakiegoś leku apteka zapewnia jego dostarczenie na ogół nie później niż następnego dnia. 	☐	☐	☐
<p>7. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych</p> <ul style="list-style-type: none"> Władze gminy posiadają program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Nie był on jednak konsultowany ani ze specjalistami, ani z partnerami społecznymi. Program ten nie obejmuje najistotniejszych potrzeb grup dotkniętych lub zagrożonych problemem²⁸ i nie oferuje wystarczających form pomocy (np. porad, terapii, pomocy psychologicznej i prawnej). 	☐	☐	☐

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Władze posiadają konsultowany ze specjalistami program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Program ten obejmuje większość potrzeb podstawowych grup docelowych. Jego realizacja polega jednak głównie na reagowaniu na problemy (brak działań profilaktycznych). ▪ Władze lokalne realizują swoje zadania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w formie programu opracowanego we współpracy ze specjalistami oraz partnerami społecznymi. Program ten obejmuje w sposób kompleksowy potrzeby różnych grup mieszkańców i oferuje szerokie formy pomocy, w tym działania profilaktyczne. 		☐	☐
<p>8. Działania profilaktyczne w szkołach</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Placówki oświatowe nie mają własnych programów profilaktyki uzależnień. ZOZ nie realizuje też zadań z zakresu higieny szkolnej w placówkach oświatowych i nie współpracuje z nimi w zakresie programów profilaktyki zdrowotnej. ▪ Nieliczne placówki oświatowe mają własny program profilaktyki uzależnień, spójny z programem gminnym. W jego realizacji nie współpracują jednak z poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub innymi instytucjami. ZOZ w ograniczonym zakresie realizuje zadania z zakresu higieny szkolnej w placówkach oświatowych i nie współpracuje z nimi w zakresie programów profilaktyki zdrowotnej. ▪ Każda z placówek oświatowych ma program profilaktyki uzależnień spójny z programem gminnym. W jego realizacji szkoły współpracują m.in. z poradnią psychologiczno-pedagogiczną. ZOZ realizuje zadania z zakresu higieny szkolnej w placówkach oświatowych na terenie gminy, współpracuje też ze szkołami w zakresie programów profilaktyki zdrowotnej. 	☐	☐	☐
<p>9. Sprzedaż alkoholu na terenie gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ustalając zasady wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych, władze lokalne rzadko biorą pod uwagę założenia programu profilaktyki uzależnień. Władze gminy nie reagują stanowczo²⁹ na przypadki sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. ▪ Ustalając zasady wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych, władze lokalne czasami biorą pod uwagę założenia programu profilaktyki uzależnień. Nie reagują jednak stanowczo na przypadki sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. ▪ Ustalając zasady wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych, władze lokalne biorą pod uwagę założenia programu profilaktyki uzależnień. Reagują stanowczo na przypadki sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. 	☐	☐	☐

Pytanie	Poziom		
	1	2	3
1. Dostępność przedszkoli			
2. Wyniki egzaminów			
3. Dostępność zajęć pozalekcyjnych			
4. Wzbogacanie oferty edukacyjnej szkół			
5. Dostępność informacji o ofercie edukacyjnej szkół			
6. Programy nauczania a potrzeby rynku pracy			
7. Kompetencje nauczycieli			
8. Polityka oświatowa gminy			
9. Koszty utrzymania szkół			
10. Stan infrastruktury oświatowej			
11. Wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne			
12. Wspieranie programów stypendialnych przez władze gminy			

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Dane na temat lokalnej oświaty posiada wydział oświaty urzędu gminy. Szczegółowe informacje dotyczące szkół można otrzymać w samych szkołach.

Od 2005 roku szkoły oraz wydziały oświaty gmin i powiatów zbierają dane w ramach Systemu Informacji Oświatowej, który prowadzi Ministerstwo Edukacji i Nauki (strona internetowa www.mein.gov.pl). Oznacza to, że od 2006 roku można spodziewać się dostępu do wielu szczegółowych informacji o oświacie, zarówno na poziomie lokalnym, jak i krajowym. Obecnie wiele informacji o systemie edukacji gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne w rocznikach statystycznych (część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS www.stat.gov.pl) oraz w corocznej publikacji *Oświata i wychowanie w roku szkolnym .../...*. Poprzez stronę internetową GUS można także uzyskać dostęp do statystyk z innych krajów, w tym do danych UE gromadzonych w ramach Eurostatu. Podstawowe dane o edukacji w Europie można też znaleźć w roczniku statystycznym GUS w części „Przegląd międzynarodowy”.

	Poziom		
	1	2	3
1. Dostępność przedszkoli <ul style="list-style-type: none"> Ze względu na liczbę dostępnych miejsc tylko część rodziców ma możliwość posyłania swoich dzieci do przedszkola. W miastach edukacją przedszkolną objętych jest mniej niż 50% dzieci w wieku 3–5 lat, a na wsi mniej niż 11%³⁰. Ze względu na liczbę dostępnych miejsc większość rodziców ma możliwość posyłania swoich dzieci do przedszkola. W miastach edukacją przedszkolną objętych jest od 51% do 60% dzieci w wieku 3–5 lat, a na wsi od 11% do 20%. Ze względu na liczbę dostępnych miejsc wszyscy rodzice mają możliwość posyłania swoich dzieci do przedszkola. W miastach edukacją przedszkolną objętych jest więcej niż 60% dzieci w wieku 3–5 lat, a na wsi więcej niż 20%. 	☐	☐	☐
2. Wyniki egzaminów <ul style="list-style-type: none"> Wyniki sprawdzianu umiejętności po szkole podstawowej oraz egzaminu po gimnazjum są niższe od średniej krajowej³¹. Wyniki sprawdzianu umiejętności po szkole podstawowej oraz egzaminu po gimnazjum są w granicach średniej krajowej. Wyniki sprawdzianu umiejętności po szkole podstawowej oraz egzaminu po gimnazjum są znacznie wyższe od średniej krajowej. 	☐	☐	☐
3. Dostępność zajęć pozalekcyjnych <ul style="list-style-type: none"> Szkoły nie oferują zajęć pozalekcyjnych lub też oferta ta jest bardzo uboga. Gmina nie stara się pomóc uczniom dojeżdżającym w korzystaniu z tych zajęć. 	☐		

<ul style="list-style-type: none"> Niektóre szkoły oferują zajęcia pozalekcyjne. Gmina stara się, aby mogła uczestniczyć w nich choć część uczniów dojeżdżających. Wszystkie szkoły oferują zajęcia pozalekcyjne. Gmina dokłada starań, aby umożliwić udział w tych zajęciach wszystkim uczniom dojeżdżającym. 		☐	☐
<p>4. Wzbogacanie oferty edukacyjnej szkół</p> <ul style="list-style-type: none"> Szkoły znajdujące się na terenie gminy³² nie uczestniczą w programach/projektach, które wzbogacają ich ofertę edukacyjną³³. Liczba absolwentów gimnazjum, którzy kontynuują naukę w szkołach średnich otwierających bezpośrednio możliwość dostępu do szkół wyższych, wynosi poniżej 45% i w ciągu ostatnich 3 lat nie uległa zmianie lub zmniejszyła się³⁴. Niewielka część szkół uczestniczy w programach/projektach, które wzbogacają ich ofertę edukacyjną. Liczba absolwentów gimnazjum, którzy kontynuują naukę w szkołach średnich otwierających bezpośrednio możliwość dostępu do szkół wyższych, wynosi ponad 45% i w ciągu ostatnich 3 lat nie uległa zmianie lub zwiększyła się. Znaczna część szkół uczestniczy w programach/projektach, które wzbogacają ich ofertę edukacyjną. Liczba absolwentów gimnazjum, którzy kontynuują naukę w szkołach średnich otwierających bezpośrednio możliwość dostępu do szkół wyższych, wynosi ponad 50% i w ciągu ostatnich 3 lat zwiększyła się. 	☐	☐	☐
<p>5. Dostępność informacji o ofercie edukacyjnej szkół</p> <ul style="list-style-type: none"> Informacje na temat oferty edukacyjnej szkół oraz placówek oświatowych są trudno dostępne. Szkoły nie mają swoich stron internetowych. Ważniejsze informacje na temat oferty edukacyjnej szkół oraz placówek oświatowych, a także ich budżetów są dostępne publicznie. Niektóre szkoły mają swoje strony internetowe. Informacja na temat oferty edukacyjnej szkół oraz placówek oświatowych, a także ich budżetów jest łatwo dostępna i zrozumiała. Wszystkie szkoły lub ich większość posiada swoje strony internetowe. 	☐	☐	☐
<p>6. Programy nauczania a potrzeby rynku pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> Szkoły, formułując swoją ofertę, w tym dokonując wyboru programów nauczania i form zajęć pozalekcyjnych, nie uwzględniają potrzeb rynku pracy. Metody nauczania stosowane przez większość nauczycieli nie umożliwiają uczniom zdobywania praktycznych umiejętności cenionych na rynku pracy. Niektóre szkoły, formułując swoją ofertę, w tym dokonując wyboru programów nauczania i form zajęć pozalekcyjnych, uwzględniają potrzeby rynku pracy. Metody nauczania stosowane przez niektórych nauczycieli umożliwiają uczniom zdobywanie praktycznych umiejętności cenionych na rynku pracy. Formułując swoją ofertę, w tym dokonując wyboru programów nauczania i form zajęć pozalekcyjnych, szkoły uwzględniają potrzeby rynku pracy. Metody nauczania stosowane przez nauczycieli umożliwiają uczniom zdobywanie praktycznych umiejętności cenionych na rynku pracy. 	☐	☐	☐
<p>7. Kompetencje nauczycieli³⁵</p> <ul style="list-style-type: none"> Mniej niż 85% nauczycieli szkół podstawowych i mniej niż 92% nauczycieli gimnazjów posiada wykształcenie wyższe, a tylko część spośród nich naucza przedmiotów, do których zdobyła przygotowanie podczas studiów lub kursów kwalifikacyjnych. Nieliczni spośród nich starają się zdobywać kolejne stopnie w systemie awansu zawodowego, a także uczestniczyć w różnych formach kształcenia i doskonalenia zawodowego. 85–89% nauczycieli szkół podstawowych i 92–96% nauczycieli gimnazjów posiada wykształcenie wyższe, a większość spośród nich naucza przedmiotów, do których zdobyła przygotowanie podczas studiów lub kursów kwalifikacyjnych. Wielu stara się zdobywać kolejne stopnie w systemie awansu zawodowego i uczestniczy w różnych formach kształcenia i doskonalenia zawodowego. Ponad 90% nauczycieli szkół podstawowych i ponad 97% nauczycieli gimnazjów posiada wykształcenie wyższe, a zdecydowana większość spośród nich naucza przedmiotów, do których zdobyła przygotowanie podczas studiów lub kursów kwalifikacyjnych. Większość nauczycieli stara się zdobywać kolejne stopnie w systemie awansu zawodowego i uczestniczy w różnych formach kształcenia i doskonalenia zawodowego. 	☐	☐	☐

<p>8. Polityka oświatowa gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Władze gminy nie posiadają strategii rozwoju lokalnego lub innego dokumentu, który określałby założenia lokalnej polityki oświatowej. Nieliczne szkoły opracowały co najmniej pięcioletni program rozwoju, na ogół jednak nie współpracowały przy tym ze społecznością lokalną lub współpraca ta była bardzo ograniczona. ▪ Władze gminy mają strategię rozwoju lokalnego zawierającą zapisy dotyczące oświaty i starają się te zapisy realizować. W odniesieniu do założeń strategii lokalnej niektóre szkoły opracowały – we współpracy ze społecznością lokalną – co najmniej pięcioletni program rozwoju. ▪ Władze gminy posiadają i realizują dokument określający wieloletnie cele i zadania w dziedzinie oświaty (jest to część ogólnej strategii rozwoju gminy lub osobny dokument). W odniesieniu do założeń lokalnej polityki oświatowej szkoły opracowały i realizują – we współpracy ze społecznością lokalną – co najmniej pięcioletni program rozwoju. 	☐	☐	☐
<p>9. Koszty utrzymania szkół³⁶</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Władze gminy nie prowadzą analizy kosztów utrzymania. Minimalna liczba uczniów w wielu klasach nie jest uzasadniona ekonomicznie³⁷, a maksymalna zagraża jakości zajęć³⁸. Średnia liczba uczniów w klasie znacznie przewyższa średnią krajową³⁹. ▪ Władze gminy prowadzą analizę części kosztów utrzymania placówek oświatowych. Minimalna liczba uczniów w większości klas jest uzasadniona ekonomicznie, a maksymalna nie zagraża jakości zajęć. Średnia liczba uczniów w klasie jest nieco wyższa od średniej krajowej. ▪ Władze gminy prowadzą analizę kosztów utrzymania placówek oświatowych. Potrafią uzasadnić racjonalność ponoszonych nakładów rachunkiem ekonomicznym i dbałością o jakość zaspokajania potrzeb edukacyjnych. Minimalna liczba uczniów w klasach jest uzasadniona ekonomicznie, a maksymalna nie zagraża jakości zajęć. Średnia liczba uczniów w klasie oscyluje wokół średniej krajowej. 	☐	☐	☐
<p>10. Stan infrastruktury oświatowej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Większość budynków szkolnych wymaga pilnego remontu. Nieliczni uczniowie mają możliwość odbywania zajęć z wychowania fizycznego w sali gimnastycznej. ▪ Większość budynków szkolnych jest w dobrym stanie. Część uczniów ma możliwość odbywania zajęć z wychowania fizycznego w sali gimnastycznej. ▪ Budynki szkolne są w dobrym stanie, a uczniowie mają możliwość odbywania zajęć z wychowania fizycznego w sali gimnastycznej. 	☐	☐	☐
<p>11. Wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szkoły są słabo wyposażone w pomoce dydaktyczne, w tym w komputery. Liczba uczniów korzystających z 1 komputera odbiega znacząco od średniej krajowej⁴⁰. ▪ Szkoły są na ogół dostatecznie wyposażone w pomoce dydaktyczne, w tym w komputery. Liczba uczniów korzystających z 1 komputera nie odbiega znacząco od średniej krajowej. ▪ Szkoły są dobrze wyposażone w pomoce dydaktyczne, w tym w komputery. Liczba uczniów korzystających z 1 komputera jest niższa od średniej krajowej. 	☐	☐	☐
<p>12. Wspieranie programów stypendialnych przez władze gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Władze gminy nie wspierają programów stypendialnych dla młodzieży pochodzącej z ubogich rodzin. Działalność tego typu nie jest uwzględniana w kryteriach konkursów na dotacje dla organizacji pozarządowych. ▪ Władze gminy w ograniczony sposób wspierają programy stypendialne dla młodzieży pochodzącej z ubogich rodzin. Działalność tego typu jest rzadko uwzględniana w kryteriach konkursów na dotacje dla organizacji pozarządowych. ▪ Władze gminy wspierają programy stypendialne dla młodzieży pochodzącej z ubogich rodzin. Urząd uwzględnia tego typu działalność w kryteriach konkursów na dotacje dla organizacji pozarządowych. 	☐	☐	☐

Pomoc społeczna ←←

POMOC
SPOŁECZNA⁴¹

Pytanie	Poziom		
	1	2	3
1. Liczba pracowników gminnego ośrodka pomocy społecznej			
2. Infrastruktura lokalowa ośrodka pomocy społecznej			
3. Bariery architektoniczne na terenie gminy			
4. Domy pomocy społecznej i środowiskowe domy samopomocy			
5. Współpraca z partnerami społecznymi			
6. Strategia rozwiązywania problemów społecznych			
7. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu			
8. Zakres działalności GOPS			
9. Kwalifikacje pracowników socjalnych			

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące pomocy społecznej na terenie gminy można uzyskać w odpowiedniej jednostce organizacyjnej urzędu gminy zajmującej się tymi sprawami (przede wszystkim w gminnym ośrodku pomocy społecznej, niekiedy także w wydziale polityki społecznej) oraz w różnych instytucjach świadczących usługi z zakresu pomocy społecznej (np. domy opieki społecznej, środowiskowe domy samopomocy).

Niektóre dane związane z pomocą społeczną gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne w rocznikach statystycznych (część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS www.stat.gov.pl).

Szereg danych oraz podstawowe akty prawne dotyczące pomocy społecznej można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej: www.mps.gov.pl.

	Poziom		
	1	2	3
<p>1. Liczba pracowników gminnego ośrodka pomocy społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ośrodek pomocy społecznej zatrudnia mniej niż jednego pracownika socjalnego na 2 tys. mieszkańców lub zatrudnia ogółem mniej niż trzech pracowników. ▪ Wielkość zatrudnienia w ośrodku pomocy społecznej jest proporcjonalna do liczby ludności. OPS zatrudnia jednak nie mniej niż trzech pracowników⁴². ▪ Ośrodek pomocy społecznej zatrudnia więcej niż minimalna wymagana liczba pracowników socjalnych. 	☐	☐	☐
<p>2. Infrastruktura lokalowa ośrodka pomocy społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ośrodek pomocy społecznej na terenie gminy nie dysponuje odpowiednimi pomieszczeniami do wykonywania powierzonych mu zadań: brakuje pomieszczeń dla pracowników i do prowadzenia rozmów z klientami. ▪ W ośrodku pomocy społecznej jest wystarczająco dużo pomieszczeń dla pracowników, brakuje jednak pomieszczeń do prowadzenia nieskrępowanych rozmów z klientami. ▪ Ośrodek pomocy społecznej dysponuje odpowiednią bazą lokalową – jest wystarczająco dużo pomieszczeń biurowych, dostępne są także pomieszczenia do prowadzenia nieskrępowanych rozmów z klientami. 	☐	☐	☐

<p>3. Bariery architektoniczne na terenie gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na terenie gminy istnieją liczne bariery architektoniczne uniemożliwiające osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku pełne uczestnictwo w życiu społecznym. ▪ Gmina podejmuje działania zmierzające do likwidacji barier architektonicznych. Działania te są jednak sporadyczne, nie są prowadzone w sposób planowy, a informacja o nich nie jest upubliczniana. ▪ Większość barier architektonicznych została zlikwidowana lub jest w trakcie likwidacji. Działania władz są systematyczne, demonstrowana jest wola całkowitego zlikwidowania barier. 	☐	☐	☐
<p>4. Domy pomocy społecznej⁴³ i środowiskowe domy samopomocy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na terenie gminy nie ma środowiskowego domu samopomocy. Osobom uprawnionym trudno uzyskać miejsce w domu opieki społecznej – OPS nie pomaga w uzyskaniu skierowania. ▪ Środowiskowy dom samopomocy nie działa aktywnie. Osoby uprawnione nie mają większych problemów z uzyskaniem skierowania do domu pomocy społecznej. Pracownicy socjalni z wyprzedzeniem diagnozują zapotrzebowanie na miejsca w domach opieki społecznej, uczestniczą w wypełnianiu niezbędnych formalności, kontrolują poziom usług świadczonych w domach opieki społecznej, do których kierowani są mieszkańcy gminy. ▪ Większość potrzebujących znajduje opiekę w aktywnie działającym środowiskowym domu samopomocy. Osoby uprawnione bez problemu uzyskują miejsce w domu pomocy społecznej, a pracownicy socjalni pomagają im w wypełnieniu formalności. Poziom usług świadczonych w placówce jest systematycznie monitorowany i poprawiany⁴⁴. 	☐	☐	☐
<p>5. Współpraca z partnerami społecznymi</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Władze samorządowe (w tym ośrodek pomocy społecznej) nie współpracują z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej⁴⁵. ▪ Władze samorządowe (w tym ośrodek pomocy społecznej) współpracują z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej, ale jest to współpraca nieusystematyzowana (nie istnieje plan współpracy z organizacjami pozarządowymi regulujący te kwestie, brakuje procedur konkursów na projekty z zakresu pomocy społecznej⁴⁶, kryteria oceny realizacji zadań nie są jasne lub nie są stosowane). ▪ Władze samorządowe (w tym ośrodek pomocy społecznej) współpracują z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, a współpraca ta spełnia wymogi Ustawy o pomocy społecznej. 	☐	☐	☐
<p>6. Strategia rozwiązywania problemów społecznych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Strategia rozwoju gminy nie istnieje lub nie zawiera omówienia problemów społecznych i planowanych rozwiązań. Gmina nie posiada strategii rozwiązywania problemów społecznych⁴⁷. ▪ W strategii rozwoju gminy omówiono problemy społeczne, ale dokument nie zawiera planów ich rozwiązania. Gmina opracowała strategię rozwiązywania problemów społecznych, lecz dokument ten nie spełnia swojego zadania (przygotowanie strategii nie było poprzedzone rzetelną diagnozą problemów społecznych, brakuje planów realizacji strategii, dokument nie jest uaktualniany). ▪ Strategia rozwoju gminy zawiera diagnozę lokalnych problemów społecznych oraz plan ich rozwiązywania. W gminie istnieje także strategia rozwiązywania problemów społecznych. Jej realizacja jest poddawana systematycznej ocenie, dokument jest uaktualniany. 	☐	☐	☐
<p>7. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu⁴⁸</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina nie prowadzi systematycznych działań zmierzających do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i integracji grup wykluczonych. ▪ Tworzone są plany osłonowe⁴⁹ i programy skierowane do niektórych grup zagrożonych wykluczeniem. Są to jednak działania niesystematyczne, doraźne, a ich efekty są krótkotrwałe i ograniczone w swym zasięgu. 	☐	☐	☐

<ul style="list-style-type: none"> Gmina przeciwdziała wykluczeniu społecznemu. Problemy te zostały uwzględnione w strategii rozwiązywania problemów społecznych lub w strategii rozwoju gminy. Wdrażane są programy osłonowe, prowadzone są systematyczne działania w stosunku do grup zagrożonych wykluczeniem (osób ubogich, długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, uzależnionych od alkoholu, bezdomnych, rodzin wielodzietnych i niepełnych). 			☐
<p>8. Zakres działalności gminnego ośrodka pomocy społecznej⁵⁰</p> <ul style="list-style-type: none"> Działalność ośrodka pomocy społecznej ogranicza się do przyznawania zasiłków finansowych. Działania wykraczające poza rozwiązywanie doraźnych problemów nie są podejmowane. Działalność OPS, oprócz doraźnej pomocy finansowej i materialnej, obejmuje systematyczną diagnozę problemów społecznych oraz opracowywanie i wdrażanie planów przeciwdziałania tym problemom. Brakuje jednak współpracy z partnerami zewnętrznymi oraz działań wspierających integrację społeczną. Pomoc prawna dla najuboższych realizowana jest w ograniczonym zakresie. OPS odgrywa aktywną rolę w społeczności lokalnej: systematycznie prowadzi diagnozę sytuacji społecznej i w zależności od jej wyników podejmuje działania zaradcze. Ośrodek współpracuje z innymi instytucjami⁵¹. Tworzone są świetlice środowiskowe i domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi⁵². Potrzebujący mają dostęp do poradnictwa specjalistycznego: prawnego, psychologicznego i rodzinnego. 	☐	☐	☐
<p>9. Kwalifikacje pracowników socjalnych</p> <ul style="list-style-type: none"> Większość pracowników socjalnych zatrudnionych w GOPS nie ma wystarczających kwalifikacji⁵³ lub posiada jedynie I stopień specjalizacji zawodowej. Rzadko uczestniczą w szkoleniach mających na celu podnoszenie kwalifikacji. Sporadycznie podejmują działania takie jak: diagnoza problemów społecznych, pobudzanie społecznej aktywności, inspirowanie działań samopomocowych, współpraca z innymi specjalistami, inspirowanie nowych form pomocy osobom w trudnej sytuacji życiowej, opracowywanie lokalnych programów pomocy społecznej. Kierownictwo GOPS nie posiada wystarczającego doświadczenia zawodowego (3-letni staż pracy w pomocy społecznej). Choć wszyscy pracownicy socjalni posiadają odpowiednie kwalifikacje, to szkolenia kadry GOPS odbywają się niesystematycznie, nie istnieje plan podnoszenia kwalifikacji. Znaczna część czasu poświęcana jest na rozwiązywanie bieżących problemów osób zgłaszających się po pomoc, pracownicy GOPS rzadko działają w terenie. Wszyscy pracownicy socjalni posiadają odpowiednie kwalifikacje, a większość z nich posiada II stopień specjalizacji zawodowej. Systematycznie uczestniczą w szkoleniach podnoszących kwalifikacje, angażują się w pomoc osobom potrzebującym i poszukiwanie oraz wdrażanie nowatorskich rozwiązań w dziedzinie pomocy społecznej. Kierownictwo GOPS posiada odpowiedni staż pracy w pomocy społecznej i II stopień specjalizacji zawodowej. 	☐	☐	☐

Wspieranie przedsiębiorczości

WSPIERANIE
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Pytanie	Poziom		
	1	2	3
1. Rejestracja działalności gospodarczej			
2. Organizacje wspierające przedsiębiorczość na terenie gminy			
3. Finansowe formy wspierania przedsiębiorczości przez gminę			
4. Promowanie inwestycji			
5. Wspieranie przedsiębiorczości poprzez działania promocyjne i informacyjne			
6. Informacje na temat możliwości inwestowania na terenie gminy			
7. Współpraca władz gminy z przedsiębiorcami			
8. Przeciwdziałanie bezrobociu			
9. Lokalne porozumienia na rzecz zatrudnienia			
10. Nauka przedsiębiorczości w szkołach			

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje na temat działań podejmowanych przez władze lokalne na rzecz promocji przedsiębiorczości można uzyskać w urzędzie gminy. Dobrym źródłem informacji są też organizacje wspierające przedsiębiorczość, jeśli takie działają na terenie gminy.

Informacje dotyczące programów dla bezrobotnych realizowanych na terenie danej gminy można uzyskać w powiatowym urzędzie pracy. Tam też znajdują się dane na temat stopy bezrobocia w powiecie i w kraju. Dane dla całego województwa znajdują się na stronie internetowej odpowiedniego wojewódzkiego urzędu pracy.

Informacje o programach przeznaczonych dla przedsiębiorców i bezrobotnych można znaleźć na stronie internetowej Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości www.parp.gov.pl oraz na stronie internetowej poświęconej funduszom strukturalnym Unii Europejskiej wdrażanym w Polsce www.fundusze-strukturalne.gov.pl. Warto zwrócić szczególną uwagę na następujące programy w ramach funduszy: Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw, Rozwój Zasobów Ludzkich i Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego.

	Poziom		
	1	2	3
<p>1. Rejestracja działalności gospodarczej</p> <ul style="list-style-type: none"> Rejestracja działalności gospodarczej w urzędzie wymaga stania w kolejkach. Klienci mogą otrzymać jedynie podstawowe informacje o aktualnym stanie prawnym. Rejestracja działalności gospodarczej przebiega na ogół bez problemów (nie ma kolejek, a klienci są informowani o aktualnym stanie prawnym). W razie trudności zainteresowani mogą liczyć na pomoc urzędników. Rejestracja działalności gospodarczej przebiega sprawnie, a klienci są informowani o aktualnym stanie prawnym (bezpośrednio w urzędzie, a także za pośrednictwem strony internetowej). W razie trudności mogą liczyć na pomoc urzędników lub działającej na terenie gminy organizacji zajmującej się promocją przedsiębiorczości⁵⁴. 	☐	☐	☐
<p>2. Organizacje wspierające przedsiębiorczość na terenie gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> Gmina nie wspomaga⁵⁵ organizacji zajmujących się wspieraniem przedsiębiorczości⁵⁶ lub takie organizacje nie działają na jej terenie. 	☐		

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina wspomaga w ograniczonym zakresie organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości. ▪ Gmina współtworzy (ma udział finansowy) lub wspomaga organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości. Dzięki temu na terenie gminy znajdują się co najmniej dwie takie organizacje. 		☐	☐
<p>3. Finansowe formy wspierania przedsiębiorczości przez gminę</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ustalając wysokość podatków i opłat lokalnych oraz cen za usługi komunalne, władze gminy nie biorą pod uwagę ich wpływu na rozwój lokalnej przedsiębiorczości. ▪ Władze gminy w ograniczony sposób wspierają przedsiębiorczość poprzez preferencje finansowe. Przy ustalaniu wysokości podatków i opłat lokalnych oraz cen za usługi komunalne czasami bierze się pod uwagę kwestię tworzenia korzystnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej. ▪ Władze gminy wspierają przedsiębiorczość poprzez preferencje finansowe. Przy ustalaniu wysokości podatków i opłat lokalnych oraz cen za usługi komunalne bierze się pod uwagę kwestię tworzenia korzystnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej. 	☐	☐	☐
<p>4. Promowanie inwestycji</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Władze lokalne nie realizują inwestycji, których celem jest wspieranie działalności gospodarczej miejscowych firm i przyciąganie inwestorów⁵⁷. Gmina nie posiada aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego, w którym oznaczone byłyby tereny pod inwestycje. ▪ Wśród wydatków inwestycyjnych gmina czasami uwzględnia także takie, które sprzyjają prowadzeniu działalności gospodarczej przez miejscowe firmy i przyciąganiu inwestorów. Gmina posiada aktualny plan zagospodarowania przestrzennego, w którym oznaczone są tereny pod inwestycje, jednak bez odpowiedniej infrastruktury. ▪ Wśród wydatków inwestycyjnych uwzględniane są takie, które sprzyjają prowadzeniu działalności gospodarczej przez miejscowe firmy i przyciągają inwestorów. Gmina posiada aktualny plan zagospodarowania przestrzennego. 	☐	☐	☐
<p>5. Wspieranie przedsiębiorczości poprzez działania promocyjne i informacyjne</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Władze lokalne w bardzo ograniczonym stopniu wspierają przedsiębiorczość poprzez działania promocyjne i informacyjne. W materiałach promocyjnych gminy znajdują się zdawkowe, często nieaktualne informacje na temat warunków prowadzenia działalności gospodarczej. ▪ Władze lokalne w pewnym stopniu wspierają przedsiębiorczość poprzez działania promocyjne i informacyjne. W materiałach promocyjnych gminy, w tym na jej stronie internetowej, znajdują się podstawowe informacje na temat warunków prowadzenia działalności gospodarczej. ▪ Władze lokalne wspierają przedsiębiorczość poprzez działania promocyjne i informacyjne. W materiałach promocyjnych gminy, w tym na jej stronie internetowej, znajdują się informacje na temat warunków prowadzenia działalności gospodarczej i form wsparcia oferowanych przez gminę. 	☐	☐	☐
<p>6. Informacje na temat możliwości inwestowania na terenie gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Urząd nie dostarcza informacji na temat możliwości inwestowania na terenie gminy⁵⁸. W strukturze organizacyjnej urzędu nie uwzględniono zadań związanych z pozyskiwaniem inwestycji. Nie działa centrum obsługi inwestorów. ▪ Urząd udostępnia podstawowe informacje na temat możliwości inwestowania. Na terenie gminy nie ma centrum obsługi inwestorów, ale w strukturze organizacyjnej urzędu uwzględniono zadania związane z pozyskiwaniem i wspieraniem inwestycji. ▪ Urząd udostępnia kompletne i aktualne informacje na temat możliwości inwestowania na terenie gminy. Działa centrum obsługi inwestorów, a w strukturze organizacyjnej urzędu uwzględniono zadania związane z pozyskiwaniem i wspieraniem inwestycji. 	☐	☐	☐

<p>7. Współpraca władz gminy z przedsiębiorcami</p> <ul style="list-style-type: none"> Władze gminy rzadko współpracują z organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość i z lokalnymi przedsiębiorcami. Decyzje mające istotny wpływ na warunki prowadzenia działalności gospodarczej podejmowane są bez konsultacji z tymi podmiotami. Władze gminy okazjonalnie współpracują z organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość, z lokalnymi przedsiębiorcami i ich organizacjami. Większość decyzji mających istotny wpływ na warunki prowadzenia działalności gospodarczej podejmowana jest bez konsultacji z tymi podmiotami. Władze gminy regularnie współpracują z organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość, a także z lokalnymi przedsiębiorcami i ich organizacjami. Przedstawiciele tych podmiotów biorą udział w konsultacjach poprzedzających podejmowanie strategicznych decyzji dotyczących rozwoju gospodarczego. 	☐	☐	☐
<p>8. Przeciwdziałanie bezrobociu</p> <ul style="list-style-type: none"> Stopa bezrobocia⁵⁹ na terenie powiatu⁶⁰ jest wyższa od średniej w województwie. Władze lokalne podejmują bardzo ograniczone działania na rzecz wzrostu zatrudnienia. Od czasu do czasu współpracują w tym zakresie z powiatowym urzędem pracy. Same rzadko podejmują inicjatywę. Stopa bezrobocia na terenie powiatu jest zbliżona do średniej w województwie. Władze lokalne podejmują ograniczone działania na rzecz wzrostu zatrudnienia, od czasu do czasu współpracują z powiatowym urzędem pracy lub innymi instytucjami. Rzadko wykorzystują możliwości związane z udziałem w programach/projektach szkoleniowych skierowanych do bezrobotnych lub osób zagrożonych utratą pracy⁶¹. Stopa bezrobocia na terenie powiatu jest niższa od średniej w województwie, a władze lokalne dokładają starań, by stale spadała. Regularnie współpracują z powiatowym urzędem pracy i innymi instytucjami, wykorzystują możliwości związane z udziałem w programach/projektach szkoleniowych skierowanych do bezrobotnych lub osób zagrożonych utratą pracy. 	☐	☐	☐
<p>9. Lokalne porozumienia na rzecz zatrudnienia</p> <ul style="list-style-type: none"> Urząd gminy nie podejmuje działań stymulujących współpracę lokalnych partnerów⁶² na rzecz walki z bezrobociem. Urząd gminy współpracuje w zakresie przeciwdziałania bezrobociu z niektórymi lokalnymi partnerami. Władze gminy stymulują współpracę ważnych partnerów lokalnych na rzecz walki z bezrobociem. Partnerzy ci współpracują w ramach formalnie podpisanego paktu na rzecz zatrudnienia. 	☐	☐	☐
<p>10. Nauka przedsiębiorczości w szkołach</p> <ul style="list-style-type: none"> Jednostka organizacyjna urzędu gminy odpowiedzialna za edukację nie zbiera informacji o tym, jak szkoły realizują zajęcia z zakresu przedsiębiorczości i czy wybrane przez nie programy nauczania uwzględniają potrzeby lokalnego rynku pracy. Jednostka organizacyjna urzędu gminy odpowiedzialna za edukację w ograniczonym zakresie wspiera szkoły w kształceniu kompetencji, które mogą pomóc uczniom w odniesieniu sukcesu na rynku pracy. Gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne w rutynowy sposób realizują zajęcia z zakresu przedsiębiorczości⁶³, a wybrane przez nie programy nauczania nie uwzględniają potrzeb lokalnego rynku pracy. Jednostka organizacyjna urzędu gminy odpowiedzialna za edukację wspiera szkoły w kształceniu kompetencji, które mogą pomóc uczniom w odniesieniu sukcesu na rynku pracy. Gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne przywiązują wagę do skutecznej realizacji zajęć z zakresu przedsiębiorczości, utrzymują także stały kontakt z przedsiębiorcami, aby wiedza na temat potrzeb lokalnego rynku pracy wpływała na wybór programów nauczania. 	☐	☐	☐

Wygląd gminy ←←

WYGLĄD GMINY

Pytanie	Poziom		
	1	2	3
1. Stan dróg gminnych			
2. Utrzymanie dróg gminnych			
3. Stan chodników w miejscowości gminnej			
4. Oświetlenie dróg			
5. Ścieżki rowerowe			
6. Stan budynku urzędu gminy			
7. Stan gminnych budynków publicznych			
8. Utrzymanie terenów zielonych			
9. Plac zabaw dla dzieci			
10. Czystość miejsc publicznych			

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Informacje dotyczące spraw związanych z inwestycjami poprawiającymi wygląd miasta można uzyskać w odpowiedniej jednostce organizacyjnej urzędu gminy zajmującej się tymi sprawami (np. w Zarządzie Dróg Miejskich, referacie rozwoju lokalnego, wydziale infrastruktury, itp.).

Niektóre dane związane z wyglądem miast gromadzi i publikuje Główny Urząd Statystyczny. Są one dostępne w rocznikach statystycznych, część danych udostępniana jest na stronie internetowej GUS www.stat.gov.pl.

	Poziom		
	1	2	3
<p>1. Stan dróg gminnych</p> <ul style="list-style-type: none"> Główne drogi gminne są w złym stanie (w większości dróg są dziury, nawierzchnia jest popękana i wyboista). Drogi są rzadko naprawiane, nie istnieje plan określający zakres i kolejność inwestycji w infrastrukturę drogową. Większość głównych dróg gminnych jest w złym stanie, ale gmina podejmuje systematyczne działania zmierzające do poprawy sytuacji. Inwestycje drogowe zostały zaplanowane (np. w wieloletnim planie inwestycyjnym) i plan ten jest realizowany. Dziury w nawierzchni głównych dróg gminnych są rzadkością, drogi są reperowane na bieżąco. Nowe inwestycje drogowe zostały zaplanowane w wieloletnim planie inwestycyjnym. 	☐	☐	☐
<p>2. Utrzymanie dróg gminnych⁶⁴</p> <ul style="list-style-type: none"> Drogi gminne nie są w należytym stanie. Często nie są odśnieżane lub odśnieżanie jest mało efektywne. W czasie intensywnych opadów deszczu zdarza się, że woda zalewa drogi tak, że stają się one nieprzejezdne. Po przejściu wichury na ulicach przez długi czas zalegają drzewa i konary. Drogi są na ogół utrzymywane w należytym porządku. Problemy z przejezdnością dróg występują rzadko, nawet w czasie intensywnych opadów. Szkody wyrządzone przez wichury usuwane są niezwłocznie. Jedynie w wyjątkowych sytuacjach drogi nie są odśnieżone. Nie występują problemy z zalewaniem dróg przez opady deszczu. Szkody wyrządzone przez wichury usuwane są niezwłocznie. 	☐	☐	☐

<p>3. Stan chodników w miejscowości gminnej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Chodniki są nieliczne albo w złym stanie technicznym. Nie są remontowane ani naprawiane. ▪ Chodniki na ogół są w stanie zadowalającym – zarówno od strony technicznej, jak i miejsc ich występowania. Prowadzone są prace zmierzające do poprawy stanu jakości chodników. ▪ Chodniki są w dobrym stanie i znajdują się we wszystkich potrzebnych miejscach. Ich jakość jest systematycznie podnoszona. Gmina dba o rozwój sieci chodników i dróg dla pieszych. 	☐	☐	☐
<p>4. Oświetlenie dróg⁶⁵</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Większość dróg w miejscowościach na terenie gminy nie jest oświetlona i nie są prowadzone żadne inwestycje zmierzające do zmiany tego stanu rzeczy. ▪ Większość ważnych dróg jest oświetlona. Systematycznie prowadzona jest kontrola systemu oświetlenia, a wszelkie usterki są usuwane bezzwłocznie. ▪ Zdecydowana większość dróg jest oświetlona. Gmina dba o poprawę stanu oświetlenia (m.in. poprzez systematyczne naprawy i nowe inwestycje). 	☐	☐	☐
<p>5. Ścieżki rowerowe</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na terenie gminy nie ma specjalnie wytyczonych i oznakowanych ścieżek rowerowych. ▪ Na terenie gminy znajduje się kilka ścieżek rowerowych, ale gmina nie podejmuje starań na rzecz ich rozbudowy. Część ścieżek została wyznaczona jedynie poprzez namalowanie pasów na istniejących drogach. ▪ Na terenie gminy istnieją specjalnie wytyczone i oznakowane ścieżki rowerowe, a ich sieć jest systematycznie rozwijana. Część ścieżek została wybudowana specjalnie dla rowerów i nie łączy się bezpośrednio z innymi drogami publicznymi. 	☐	☐	☐
<p>6. Stan budynku urzędu gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Budynek urzędu gminy jest zaniedbany, nie widać przejawów troski o jego estetyczny wygląd. Nie są podejmowane bieżące naprawy. Nie istnieją plany remontu budynku. ▪ Budynek urzędu jest zadbane, widoczna jest troska o jego estetyczny wygląd, otoczenie budynku jest zadbane i czyste. Usterki naprawiane są na bieżąco. ▪ Budynek urzędu jest nowy lub odnowiony; widać duże starania i troskę władz gminy o estetyczny wygląd siedziby urzędu i otoczenia, w którym się znajduje. 	☐	☐	☐
<p>7. Stan gminnych budynków publicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gminne budynki publiczne są w złym stanie technicznym i nie są prowadzone żadne inwestycje związane z poprawą ich stanu. Podobnie zaniedbane jest otoczenie tych budynków. ▪ Gminne budynki publiczne są w zadowalającym stanie technicznym, władze dbają o estetykę ich otoczenia. Systematycznie prowadzone są niezbędne remonty, gmina nie prowadzi jednak żadnych nowych inwestycji. ▪ Gminne budynki publiczne są w dobrym stanie technicznym. Władze systematycznie podnoszą ich standard, inwestują w nowe budynki i ich otoczenie. 	☐	☐	☐
<p>8. Utrzymanie terenów zielonych⁶⁶</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina nie dba o stan terenów zielonych – są zaśmiecone, infrastruktura parkowa nie jest odnawiana. Większość zieleni miejskiej/gminnej jest zaniedbana. ▪ Większość zieleni miejskiej/gminnej jest zadbane. Widoczna jest troska o utrzymanie czystości i dobrego stanu technicznego infrastruktury parkowej. ▪ Gmina dokłada starań zmierzających do upiększania terenów zielonych. Tereny te są czyste i zadbane, prowadzone są inwestycje zmierzające do podniesienia ich walorów estetycznych. Gmina dba o tworzenie nowych terenów zielonych i rozwój infrastruktury parkowej na terenach już istniejących. 	☐	☐	☐
<p>9. Place zabaw dla dzieci</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na terenie gminy brakuje placów zabaw dla dzieci lub są one zaniedbane, zaśmiecone i w złym stanie technicznym. 	☐	☐	☐

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina dba o utrzymanie placów zabaw dla dzieci – są czyste i systematycznie remontowane. ▪ Na terenie gminy istnieje wystarczająca ilość placów zabaw dla dzieci. Są czyste, gmina dba o ich dobry stan techniczny, tworzy też nowe place zabaw. 		☐	☐
<p>10. Czystość miejsc publicznych⁶⁷</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gmina nie dba o czystość miejsc publicznych – ulice i chodniki są brudne i zaniedbane, brakuje koszy na odpadki. ▪ Gmina dba o czystość miejsc publicznych – śmieci można dostrzec jedynie sporadycznie, ulice i chodniki są systematycznie sprzątane. Kosze na odpadki znajdują się w większości miejsc publicznych, choć czasami odczuwalny jest ich brak. ▪ Gmina systematycznie dba o czystość i estetykę miejsc publicznych. Są one często sprzątane i utrzymywane w odpowiednim stanie technicznym. Nie brakuje koszy na odpadki, a ich estetyka oraz rozmieszczenie nie budzą zarzutu. 	☐	☐	☐

Zarządzanie w gminie ←←

ZARZĄDZANIE
W GMINIE

Pytanie	Poziom		
	1	2	3
1. Strategia rozwoju gminy			
2. Plan inwestycyjny gminy			
3. Dostępność informacji na temat budżetu gminy			
4. Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych przez gminę			
5. Obsługa klientów w urzędzie gminy			
6. Oznakowanie urzędu			
7. Polityka informacyjna urzędu			
8. Informacje na temat posiedzeń rady gminy			
9. Rekrutacja pracowników urzędu			
10. Kodeks etyczny urzędników			
11. Kwalifikacje i ocena pracy urzędników			
12. Współpraca urzędu z organizacjami pozarządowymi			

PODSTAWOWE ŹRÓDŁA INFORMACJI

Dane na temat różnych aspektów funkcjonowania władz lokalnych można uzyskać w konkretnym urzędzie gminy. Szereg danych znajduje się na stronach internetowych urzędów gmin.

Informacje na temat zasad i form współpracy władz lokalnych i organizacji pozarządowych znajdują się m.in. na stronach internetowych www.ngo.pl oraz www.frdl.org.pl/spolecze/partnerstwo.htm.

Informacje na temat kodeksów etycznych i innych zagadnień dotyczących przejrzystości w urzędzie gminy znajdują się na stronie internetowej akcji „Przejrzysta Polska”: www.przejrzypolska.pl.

	Poziom		
	1	2	3
<p>1. Strategia rozwoju gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> Gmina nie posiada strategii rozwoju⁶⁸ lub planu rozwoju lokalnego⁶⁹ albo posiada taki dokument, ale nie jest on wdrażany. Gmina posiada i realizuje strategię rozwoju lub plan rozwoju lokalnego konsultowany z przedstawicielami mieszkańców i niektórych organizacji pozarządowych. Z dokumentu nie wynika, czy strategia (plan) podlega ocenie i aktualizacji. Informacje na temat realizacji strategii/planu nie są powszechnie dostępne⁷⁰. Gmina posiada i realizuje strategię rozwoju opracowaną z udziałem przedstawicieli mieszkańców i organizacji pozarządowych. Strategia podlega okresowej ocenie i aktualizacji, a wyniki oceny podawane są do publicznej wiadomości. 	☐	☐	☐
<p>2. Plan inwestycyjny gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> Gmina nie posiada planu inwestycyjnego. Założenia budżetu nie są konsultowane z przedstawicielami mieszkańców lub też konsultacje takie odbywają się nieregularnie, a ich wynik nie jest podawany do publicznej wiadomości. Plan inwestycyjny gminy obejmuje tylko niektóre inwestycje. Założenia budżetu są na ogół konsultowane z przedstawicielami mieszkańców, na przykład w formie ankiety publikowanej w lokalnej gazecie. 	☐	☐	☐

<ul style="list-style-type: none"> Gmina posiada wieloletni plan inwestycyjny obejmujący zadania, które mają być zrealizowane w okresie dłuższym niż 3 lata. Założenia budżetu, a także kryteria wyboru inwestycji, które mają zostać ujęte w planie, są konsultowane z przedstawicielami mieszkańców. 			☐
<p>3. Dostępność informacji na temat budżetu gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> Informacje na temat budżetu gminy są trudno dostępne, np. trzeba o nie wnioskować pisemnie w urzędzie gminy. Urząd przekazuje podstawowe informacje o budżecie, odpowiednie dokumenty są dostępne w urzędzie. Urząd skutecznie informuje mieszkańców o swoim budżecie, odpowiednie dokumenty są umieszczone na stronie internetowej, są też łatwo dostępne w urzędzie. Podstawowe informacje są publikowane w formie broszury i upowszechniane tak, by każdy zainteresowany miał do nich łatwy dostęp. 	☐	☐	☐
<p>4. Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych przez gminę</p> <ul style="list-style-type: none"> Urząd gminy nie podejmuje specjalnych starań, by dla realizacji choćby niektórych zadań uzyskać dodatkowe środki finansowe pochodzące ze źródeł krajowych (np. z wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska) lub europejskich (np. z funduszy strukturalnych). Urząd podejmuje starania, aby dla realizacji niektórych zadań uzyskać dodatkowe środki finansowe pochodzące głównie ze źródeł krajowych, rzadziej ze źródeł zagranicznych. Tylko część tych starań kończy się powodzeniem. Urząd aktywnie działa na rzecz zdobywania dodatkowych środków finansowych pochodzących ze źródeł krajowych i europejskich. Większość tych starań kończy się powodzeniem. 	☐	☐	☐
<p>5. Obsługa klientów w urzędzie gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> Dostęp do informacji ułatwiający szybkie załatwienie spraw jest utrudniony. Aby dowiedzieć się, co jest potrzebne do załatwienia konkretnej sprawy, trzeba stać w kolejce do danego urzędnika (wydziału), a następnie ponownie zjawić się z kompletem dokumentów. W urzędzie nie ma komputera z dostępem do Internetu, z którego mogliby korzystać interesanci. Urząd zapewnia mieszkańcom dostęp do informacji umożliwiających szybkie załatwienie spraw (wzory formularzy, wymagane dokumenty, procedura załatwiania sprawy itp.). W urzędzie znajduje się komputer z dostępem do Internetu, z którego mogą korzystać interesanci. W urzędzie działa punkt informacyjny, którego pracownicy pomagają mieszkańcom w załatwianiu spraw. W biurze znajduje się komputer z dostępem do Internetu, z którego mogą korzystać interesanci. 	☐	☐	☐
<p>6. Oznakowanie urzędu</p> <ul style="list-style-type: none"> Poruszanie się po urzędzie ułatwia tablica z aktualnymi informacjami (co najmniej nazwy jednostek organizacyjnych). Pomieszczenia są oznakowane (nazwa wydziału/biura). Poruszanie się po urzędzie ułatwia tablica z aktualnymi danymi (nazwy i lokalizacja jednostek organizacyjnych). Pomieszczenia są dobrze oznakowane (nazwa wydziału/biura, nazwiska i stanowiska urzędników). Poruszanie się po urzędzie ułatwia tablica z aktualnymi danymi (nazwy, lokalizacja i nazwiska kierowników jednostek organizacyjnych). Pomieszczenia są dobrze oznakowane (nazwa wydziału/biura, nazwiska i stanowiska urzędników), urzędnicy noszą identyfikatory z imieniem, nazwiskiem i nazwą stanowiska. 	☐	☐	☐
<p>7. Polityka informacyjna urzędu</p> <ul style="list-style-type: none"> Informacja na temat działań urzędu gminy jest trudno dostępna, często niekompletna i nieaktualna. Urząd nie posiada strony internetowej. Urząd udostępnia podstawowe informacje o podejmowanych działaniach, m.in. za pośrednictwem strony internetowej⁷¹ i lokalnych mediów. Urząd skutecznie informuje społeczność lokalną o podejmowanych działaniach za pośrednictwem strony internetowej, lokalnych mediów, tablic informacyjnych usytuowanych w powszechnie dostępnych miejscach, a także w trakcie otwartych spotkań z mieszkańcami. 	☐	☐	☐

<p>8. Informacje na temat posiedzeń rady gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Trudno uzyskać informacje na temat terminów i tematyki posiedzeń rady gminy oraz ich efektów. ▪ Mieszkańcy są na ogół informowani o terminach posiedzeń rady. Informacja na temat ich przebiegu i efektów jest dostępna w biurze rady. ▪ Mieszkańcy są informowani o terminach i tematyce posiedzeń rady gminy. Informacja na temat ich przebiegu i efektów jest dostępna na stronie internetowej urzędu oraz w biurze rady. Można się z niej dowiedzieć m.in., którzy radni byli obecni podczas sesji i jak głosowali. 	☐	☐	☐
<p>9. Rekrutacja pracowników urzędu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Urząd nie posiada opisów stanowisk pracy. Nie przewiduje się też konkursów na stanowiska kierownicze i urzędnicze. ▪ Urząd posiada opisy niektórych stanowisk. Niektóre stanowiska kierownicze i urzędnicze obsadzane są w drodze konkursu. ▪ Urząd posiada opisy stanowisk, stanowią one podstawę rekrutacji. Stanowiska kierownicze i urzędnicze obsadzane są w drodze konkursu. 	☐	☐	☐
<p>10. Kodeks etyczny urzędników</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Urzędnicy nie mają kodeksu etycznego. ▪ Urzędnicy posiadają kodeks etyczny opisujący zasady, którymi kierują się w pracy. Kodeks ma charakter honorowy, a przypadki jego naruszania nie wpływają na ocenę pracy urzędnika. ▪ Urzędnicy posiadają kodeks etyczny opisujący zasady, którymi kierują się w pracy, oraz wzory zachowań zgodnych z tymi zasadami. Przypadki, które mogą świadczyć o naruszeniu postanowień kodeksu, są przedmiotem stosownego postępowania, a w razie potwierdzenia podejrzeń wpływają na ocenę pracy urzędnika. 	☐	☐	☐
<p>11. Kwalifikacje i ocena pracy urzędników</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Urzędnicy bardzo rzadko uczestniczą w szkoleniach lub innych formach podnoszenia kwalifikacji. Urząd nie posiada planu szkoleń. Praca urzędników nie podlega formalnej ocenie. ▪ Niektórzy urzędnicy podnoszą swoje kwalifikacje, między innymi poprzez udział w szkoleniach. Urząd nie posiada jednak planu szkoleń, a decyzje w tej sprawie podejmowane są zależnie od doraźnych potrzeb. Praca urzędników podlega od czasu do czasu ocenie, ale jej wyniki w niewielkim stopniu wpływają na awans i wysokość płac. ▪ Urzędnicy podnoszą swoje kwalifikacje, ich praca podlega okresowej ocenie, a jej wyniki wpływają na awans i wysokość płac. Istnieje plan szkoleń biorący pod uwagę potrzeby poszczególnych pracowników oraz całego urzędu. 	☐	☐	☐
<p>12. Współpraca urzędu z organizacjami pozarządowymi</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Urząd nie opracował programu współpracy z organizacjami lub program ten powstał bez udziału organizacji. Nie ma jednostki organizacyjnej lub osoby odpowiedzialnej za kontakty z organizacjami pozarządowymi. Urząd nie dysponuje aktualną listą i adresami organizacji działających na terenie gminy. ▪ Zasady i formy współpracy z organizacjami pozarządowymi opisane są w rocznym programie, który był konsultowany z przedstawicielami wybranych organizacji. Formy współpracy ograniczają się na ogół do udzielania dotacji. W urzędzie istnieje jednostka organizacyjna lub osoba odpowiedzialna za kontakty z organizacjami pozarządowymi, jednak nie dysponuje ona aktualnymi danymi na temat organizacji działających na terenie gminy. ▪ Zasady i formy współpracy urzędu z organizacjami pozarządowymi opisane są w rocznym programie opracowanym z udziałem przedstawicieli organizacji. Formy współpracy wykraczają poza udzielanie dotacji⁷². W urzędzie istnieje jednostka organizacyjna lub osoba odpowiedzialna za kontakty z organizacjami pozarządowymi, a urząd dysponuje aktualną listą i adresami organizacji działających na terenie gminy. 	☐	☐	☐

PRZYPISY

¹ W wielu miejscowościach istnienie straży miejskiej nie jest uzasadnione. Sensowność powołania tej formacji należy także brać pod uwagę przy ocenie bezpieczeństwa w mieście.

² Na mocy art. 13, ust. 4 Ustawy o Policji jednostki samorządu terytorialnego mogą finansować koszty utrzymania dodatkowych etatów w rewirach dzielnicowych i posterunkach policji na terenie powiatu lub gminy.

³ Zakres współpracy władz gminnych z policją określa szereg aktów prawnych. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż zgodnie z art. 10 Ustawy o Policji komendanci powiatowi i komendanci komisariatów policji zobowiązani są do składania władzom gminy i powiatu rocznych sprawozdań ze swej działalności, w tym informacji o stanie porządku i bezpieczeństwa publicznego. Ponadto Wytyczne nr 4 Komendanta Głównego Policji (z 17 kwietnia 2002 r.) w sprawie organizacji oraz szczegółowych zadań posterunku policji zobowiązują posterunki policji do współdziałania z samorządem terytorialnym.

⁴ Ustawa z dnia 29 października 2003 r. o zmianie ustawy o Policji znowelizowała przepis art. 13 ust. 3 ustawy o Policji, na podstawie którego jednostki samorządu terytorialnego mogą uczestniczyć w pokrywaniu wydatków inwestycyjnych, modernizacyjnych lub remontowych oraz kosztów utrzymania i funkcjonowania jednostek organizacyjnych policji, a także zakupu niezbędnych dla ich potrzeb towarów i usług.

⁵ Szczegółowe zadania gminy w tym zakresie reguluje Ustawa o stanie klęski żywiołowej oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 2002 w sprawie tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania.

⁶ W strukturze gminnego zespołu reagowania kryzysowego powinny funkcjonować dwie grupy stałe: grupa planowania cywilnego oraz grupa monitorowania, prognoz i analiz.

⁷ Do zadań zespołu należy: monitorowanie występujących klęsk żywiołowych i prognozowanie rozwoju sytuacji; realizowanie procedur i programów reagowania w czasie stanu klęski żywiołowej; opracowywanie i aktualizowanie planów reagowania kryzysowego; planowanie wsparcia organów kierujących działaniami na niższym szczeblu administracji publicznej; przygotowywanie warunków umożliwiających koordynację pomocy humanitarnej; realizowanie polityki informacyjnej związanej ze stanem klęski żywiołowej.

⁸ Plan reagowania kryzysowego powinien określać zadania w zakresie monitorowania zagrożeń, bilans sił ratowniczych i środków technicznych niezbędnych do usuwania skutków zagrożeń oraz procedury uruchamiania działań przewidzianych w planie oraz zasady współdziałania, a także sposoby ograniczania rozmiaru strat i usuwania skutków zagrożeń.

Plan reagowania kryzysowego powinien być uzgodniony z kierownikami jednostek organizacyjnych planowanych do użycia w realizacji przedsięwzięć określonych w planie.

⁹ Funkcjonowanie OSP, tak jak każdego innego stowarzyszenia, reguluje Ustawa Prawo o stowarzyszeniach.

¹⁰ Obowiązek ten wynika z art. 32, ust. 2 i 3 Ustawy o ochronie przeciwpożarowej z 24 sierpnia 1991 r. (z późniejszymi zmianami). W 2003 roku w gminach o wielkości od 5 do 20 tys. mieszkańców wydatki związane z kosztami utrzymania, wyszkolenia i zapewnienia gotowości bojowej OSP wynosiły średnio ok. 0,8% budżetu gminy.

¹¹ Działalność straży gminnych/miejskich reguluje Ustawa o strażach gminnych.

¹² Zgodnie z art. 27 Ustawy o strażach gminnych do obowiązków strażnika należy: przestrzeganie prawa, rzetelne, bezstronne i terminowe wykonywanie poleceń przełożonych; poszanowanie powagi, honoru, godności obywateli i własnej; zachowanie tajemnicy państwowej i służbowej; podejmowanie interwencji w sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia lub mienia, a także w przypadku naruszenia dóbr osobistych ludzi; zachowanie uprzejmości i życzliwości w kontaktach z obywatelami, przełożonymi, podwładnymi oraz współpracownikami; stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych; zachowanie się z godnością w czasie pracy i poza nią.

¹³ Dotyczy również gmin miejsko-wiejskich.

¹⁴ W niektórych gminach nie ma i nie planuje się rozwijania sieci gazowej, np. z powodu ukształtowania terenu. W takiej sytuacji proponujemy pominąć to pytanie.

¹⁵ Konieczność posiadania takiej strategii (lub co najmniej założeń do strategii) wynika z ustawy Prawo energetyczne z 10 kwietnia 1997 r. (DzU z 2003 r. nr 153, poz. 1504, z późn. zm.).

¹⁶ Chodzi o remont kapitalny danego odcinka drogi oraz o utwardzenie dróg, które do tej pory nie miały nawierzchni utwardzonej, a nie o bieżące naprawy.

¹⁷ Wg danych na koniec 2004 roku średnia ogólnopolska wynosiła 3523 woluminy na 1000 mieszkańców.

¹⁸ Wydatki na kulturę z budżetów jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli w przeliczeniu na jednego mieszkańca w skali ogólnopolskiej w 2003 roku wyniosły 68 zł/rok.

¹⁹ Imprezy takie jak: seanse filmowe, wystawy, występy zespołów amatorskich, występy artystów i zespołów zawodowych, dyskoteki, prelekcje, spotkania, wykłady, imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne.

²⁰ W przypadku, kiedy gmina nie posiada ani domu kultury, ani ośrodka kultury, pytanie dotyczy gminy reprezentowanej przez władze samorządowe.

²¹ Zajęcia kulturalno-oświatowe – koła zainteresowań, kursy, warsztaty, zajęcia plastyczne, muzyczne, teatralne.

²² Zgodnie z Ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach właściciele nieruchomości są zobowiązani do zbierania powstałych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych zgodnie z wymaganiami określonymi w uchwale rady gminy określającej zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy oraz pozbywania się tych odpadów w sposób zgodny z przepisami ustawy; obowiązek ten ma odpowiednie zastosowanie także w przypadku gromadzenia nieczystości płynnych w zbiornikach bezodpływowych; właściciele nieruchomości obowiązani są do udokumentowania korzystania z usług wykonywanych przez zakład będący gminną jednostką organizacyjną lub przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości lub w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych przez okazanie umowy i dowodów płacenia za takie usługi.

²³ Wymóg posiadania takiej ewidencji wynika z ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach.

²⁴ Podejście planowe w tym kontekście oznacza, że gmina przyjęła jakiś sposób zbierania danych historycznych na temat istniejących zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków i systematycznie go realizuje, np. w sposób planowy dokonuje spisu z natury lub analizy wydanych pozwoleń na budowę.

²⁵ Okresowo, tzn. przynajmniej dwa razy od czasu wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów.

²⁶ Edukacja ekologiczna może być prowadzona w różnych formach, na przykład: organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych, wspieranie imprez prośrodowiskowych oraz upowszechnianie informacji o podejmowanych w gminie akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz ochrony środowiska, wspieranie szkolnych kół zainteresowań, konkursów ekologicznych, wyjazdów dzieci i młodzieży szkolnej do ośrodków edukacji ekologicznej.

²⁷ Kwestie dotyczące sieci aptek oraz godzin ich otwarcia wójt/burmistrz uzgadnia ze starostą, który posiada główne kompetencje w tej dziedzinie.

²⁸ Np. osoby uzależnione, osoby współuzależnione, młodzież i dzieci z rodzin alkoholowych, ofiary przemocy w rodzinie itp.

²⁹ Władze gminy mogą na przykład, poza cofnięciem zezwolenia na sprzedaż alkoholu, wprowadzić okres wieloletniej karencji dla osób naruszających zakaz sprzedaży alkoholu młodzieży (osoby takie mogą ponownie wystąpić o zezwolenie po upływie kilku lat).

³⁰ Według danych GUS w 2004 r. edukacją przedszkolną objętych było w mieście 51%, a na wsi 11% dzieci w wieku 3–5 lat. Są to jedne z najniższych wskaźników w Europie.

³¹ W 2005 r. średnie wyniki egzaminu po gimnazjum wynosiły 32,9 pkt. dla części humanistycznej i 22,89 pkt. dla części przyrodniczej.

³² Do gminy należy prowadzenie szkół podstawowych i gimnazjów. Prowadzenie szkół ponadgimnazjalnych należy na ogół do kompetencji powiatów.

³³ Np. program Unii Europejskiej SOCRATES, „Szkoła z klasą” itp.

³⁴ Średnia dla Polski w 2003 r. wynosiła 45%.

³⁵ Dane dotyczące wykształcenia nauczycieli za: *Nauczyciele w roku szkolnym 2002/2003*, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2003

³⁶ Koszty utrzymania szkół mogą się różnić ze względu na warunki ich funkcjonowania (np. koszt utrzymania szkół wiejskich jest na ogół wyższy niż szkół miejskich), jednak porównanie kosztów utrzymania placówek działających w podobnych warunkach może być punktem wyjścia do analizy mającej na celu racjonalizację wydatków.

³⁷ Oznacza to, że koszty kształcenia przypadające na jednego ucznia w danej szkole są rażąco wyższe niż średnie koszty kształcenia na poziomie wszystkich szkół w danej gminie.

³⁸ Jeśli liczba uczniów w klasie przekracza 25–30 osób, to np. stosowanie metod aktywizujących staje się bardzo trudne.

³⁹ W roku szkolnym 2003/2004 średnia liczba uczniów w klasie w szkołach podstawowych wynosiła 18 na wsi i 24 w mieście, w gimnazjach 23 na wsi i 25 w mieście (dane GUS).

⁴⁰ W roku szkolnym 2003/2004 liczba uczniów korzystających z 1 komputera wynosiła 44 w szkołach podstawowych i 22 w gimnazjach (dane GUS).

⁴¹ W 2003 roku w gminach o wielkości od 5 do 20 tys. mieszkańców wydatki przeznaczone na pomoc społeczną wynosiły średnio ok. 9,4% budżetu gminy.

⁴² Kwestię ilości zatrudnionych pracowników socjalnych reguluje art. 110, ust. 11 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.

⁴³ W 2003 roku w gminach o wielkości od 5 do 20 tys. mieszkańców wydatki przeznaczone na domy pomocy społecznej wynosiły średnio ok. 0,02% budżetu gminy; w gminach mieszczących się w tym przedziale istniało średnio 11 miejsc w domach pomocy społecznej, podczas gdy osób skierowanych do tych domów było średnio 23 – oznacza to, że ponad połowa osób uprawnionych kierowana jest do domów opieki społecznej znajdujących się poza terenem gminy.

⁴⁴ Standardy usług w placówkach zapewniających całodobową opiekę na osobami niepełnosprawnymi, przewlekłe chorymi i osobami w podeszłym wieku określa art. 68 Ustawy o pomocy społecznej.

⁴⁵ Współpracę taką przewiduje art. 25-34 Ustawy o pomocy społecznej oraz Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

⁴⁶ Art. 28 Ustawy o pomocy społecznej precyzuje, że ogłoszenie o otwartym konkursie ofert powinno ukazać się co najmniej na 30 dni przed terminem składania ofert i powinno zawierać informacje o rodzaju zadania, wysokości dotacji na realizację zadania, warunkach przyznawania dotacji, terminie i warunkach realizacji zadania, terminie składania ofert, terminie, trybie i kryteriach stosowanych przy wyborze oferty.

- ⁴⁷ Istnienie takiej strategii przewiduje Ustawa o pomocy społecznej (art. 17, ust. 1, pkt 1); koordynację realizacji strategii powinien nadzorować ośrodek pomocy społecznej (art. 110, ust. 4).
- ⁴⁸ Działania zmierzające do społecznej integracji osób żyjących w odosobnieniu i nieangażujących się w życie społeczne: osób żyjących w ubóstwie, niepełnosprawnych, uzależnionych od używek, osób w podeszłym wieku, młodzieży zagrożonej przestępczością itp.
- ⁴⁹ Obowiązek ten wynika z Ustawy o pomocy społecznej (art. 17, ust. 2, pkt 4).
- ⁵⁰ W 2003 roku w gminach o wielkości od 5 do 20 tys. mieszkańców wydatki przeznaczone na zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie społeczne wynosiły średnio ok. 5% budżetu gminy
- ⁵¹ Między innymi z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach (obowiązek ten wynika z Ustawy o pomocy społecznej – art. 17, ust. 2, pkt 5); z powiatowym centrum pomocy rodzinie w zakresie szkoleń dla klientów OPS, szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzenia terapii zajęciowych, pracy z osobami niepełnosprawnymi i upośledzonymi umysłowo; z policją, sądami, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami publicznymi.
- ⁵² Obowiązek ten wynika z art. 18, ust. 5 Ustawy o pomocy społecznej.
- ⁵³ Pracownikiem socjalnym może być osoba, która posiada dyplom uzyskania tytułu zawodowego w zawodzie pracownik socjalny, dyplom wyższej szkoły zawodowej o specjalności praca socjalna lub ukończone studia wyższe o specjalności praca socjalna na jednym z kierunków: pedagogika, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie (Ustawa o pomocy społecznej, art. 116, ust. 1).
- ⁵⁴ Na przykład fundacji, agencji rozwoju lokalnego, centrum wspierania biznesu lub innej instytucji zajmującej się wspieraniem przedsiębiorczości.
- ⁵⁵ Pomoc dla organizacji może mieć formę dotacji, preferencyjnych stawek za wynajem lokali, promocji i in.
- ⁵⁶ Mogą to być np. inkubatory przedsiębiorczości, fundusze pożyczkowe lub/i poręczeniowe, fundacje, agencje rozwoju lokalnego, centra wspierania biznesu itp.
- ⁵⁷ Dotyczy to zwłaszcza takich elementów infrastruktury jak drogi, sieci kanalizacyjne i wodociągowe, sieci energetyczne, oczyszczalnie ścieków.
- ⁵⁸ Informacje o możliwości wynajmu lokali komunalnych, zakupu gruntów pod inwestycje, preferencji finansowych dla inwestorów itp.
- ⁵⁹ Stopa bezrobocia dla Polski w czerwcu 2005 r. wynosiła 17,6%.
- ⁶⁰ Dane dotyczące bezrobocia zbierane są na poziomie powiatu (nie gminy). Informacje na ten temat można uzyskać w powiatowych i wojewódzkich urzędach pracy. Wojewódzkie urzędy pracy publikują na swoich stronach internetowych raporty zbiorcze dla wszystkich powiatów.
- ⁶¹ W ostatnich latach programy szkoleniowe i doradcze dla bezrobotnych i osób zagrożonych utratą pracy były realizowane m.in. ze środków Unii Europejskiej w ramach programu PHARE Rozwój Zasobów Ludzkich (jego wdrażaniem kierowała Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości). Obecnie programy szkoleniowe dla bezrobotnych realizowane są m.in. przez powiatowe urzędy pracy w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (jeden z funduszy strukturalnych).
- ⁶² Pakty na rzecz zatrudnienia to lokalne lub regionalne porozumienia różnych partnerów (władz lokalnych, placówek oświatowych, urzędów pracy, przedsiębiorców itp.), którzy deklarują podjęcie wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. Porozumienia takie mogą być wspierane z funduszy Unii Europejskiej. W Polsce były one realizowane w ostatnich latach w ramach programu PHARE Rozwój Zasobów Ludzkich.
- ⁶³ W programie gimnazjum znajduje się obowiązkowy przedmiot wiedza o społeczeństwie, a w jego ramach moduł „Przygotowanie do aktywnego udziału w życiu gospodarczym”, w programie szkół ponadgimnazjalnych znajduje się przedmiot przedsiębiorczość.
- ⁶⁴ W 2003 roku w gminach o wielkości od 5 do 20 tys. mieszkańców wydatki związane z utrzymaniem dróg gminnych wynosiły średnio ok. 5% budżetu gminy.
- ⁶⁵ W 2003 roku w gminach o wielkości od 5 do 20 tys. mieszkańców wydatki na oświetlenie ulic, placów i dróg wynosiły średnio ok. 2% budżetu gminy.
- ⁶⁶ W 2003 roku w gminach o wielkości od 5 do 20 tys. mieszkańców w gestii samorządów znajdowało się średnio 7,8 ha ogólnodostępnych terenów zielonych. W gminach tej wielkości sadzono rocznie średnio ok. 116 nowych drzew. Średnie wydatki gmin związane z utrzymaniem terenów zielonych wynosiły ok. 0,08% budżetu gminy.
- ⁶⁷ W 2003 roku w gminach o wielkości od 5 do 20 tys. mieszkańców wydatki na utrzymanie czystości miasta pochłaniały średnio ok. 0,61% budżetu gminy.
- ⁶⁸ Strategia składa się zwykle z następujących elementów: opisu metodologii, na podstawie której powstała, informacji o osobach (instytucjach, firmach), które ją opracowały, analizy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy bazującej na aktualnych danych, analizie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla rozwoju, celów strategicznych, programów operacyjnych i/lub projektów opisujących sposób realizacji celów strategicznych, opis sposobu zarządzania wdrażaniem strategii, opis sposobu oceny wdrażania strategii i jej aktualizacji.
- ⁶⁹ Plan rozwoju lokalnego jest czymś w rodzaju uproszczonej strategii. Stanowi on minimum wymagań przy ubieganiu się o środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
- ⁷⁰ Nie ma ich na stronie internetowej urzędu, trudno uzyskać kompletne i aktualne dane na ten temat w urzędzie.
- ⁷¹ Na stronie internetowej powinny znajdować się wszystkie istotne informacje o funkcjonowaniu urzędu, w tym dokumenty strategiczne, adresy i kontakty do jednostek organizacyjnych urzędu, informacje o działających na terenie gminy/powiatu instytucjach publicznych, organizacjach pozarządowych itp.

⁷² Inne formy współpracy to na przykład wymiana informacji, pomoc prawna, wspólne ubieganie się o środki zewnętrzne (krajowe, pochodzące z funduszy Unii Europejskiej), udostępnianie pomieszczeń na spotkania, wymiana wiedzy na dany temat itp.

NOTKI BIOGRAFICZNE AUTORÓW

Jacek Królikowski – konsultant w dziedzinie szkoleń i rozwoju instytucjonalnego. Od 2005 roku kieruje programem szkoleniowym dla służby cywilnej w Bośni i Hercegowinie realizowanym przez UNDP i EC. W latach 1993–2000 kierownik pracowni edukacji obywatelskiej w Centralnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli. W ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich odpowiadał za metodologię w programie szkoleniowym dla pracowników samorządowych. W latach 2000–2004 pracownik Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej odpowiedzialny za opracowywanie projektów skierowanych do pracowników administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Doradzał samorządom uczestniczącym w akcji „Przejrzysta Polska”. Od 1996 roku współpracuje jako ekspert z Radą Europy, realizując projekty m.in. w Bośni i Hercegowinie, Albanii, Macedonii i Chorwacji.

Piotr Szczęsny – konsultant i trener w dziedzinie zarządzania projektami, planowania strategicznego i finansowego oraz kreatywności i problemów decyzyjnych. Od 1994 roku pracuje głównie na rzecz administracji publicznej (samorządów lokalnych, instytucji rynku pracy), jak również instytucji międzynarodowych (Amerykańskiej Agencji Rozwoju Międzynarodowego USAID, British Know How Fund, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju EBOiR, Word Learning), firm komercyjnych i organizacji pozarządowych. Jest licencjonowanym trenerem reformy ustrojowej państwa, posiada także międzynarodowy certyfikat w zakresie treningu, uczenia się i rozwoju Thames Valley University (Londyn). Członek-założyciel Stowarzyszenia Konsultantów i Trenerów Zarządzania MATRIK, prezes firmy konsultingowej LEM Projekt. Od 2003 roku jest ewaluatorem w programie Unii Europejskiej „Leonardo da Vinci”.

Dr **Cezary Trutkowski** – od 1996 roku pracuje w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. Konsultant i trener, autor publikacji naukowych, nauczyciel akademicki i badacz społeczny. W latach 1993–2000 był współwłaścicielem firmy prowadzącej badania rynku i opinii publicznej. Przez wiele lat zarządzał projektami budowania potencjału instytucjonalnego samorządów terytorialnych. Jako ekspert Rady Europy wspomagał rozwój samorządów w Albanii, Armenii, Macedonii, Mołdawii, Rosji i Słowenii. W Polsce nadzorował komponent szkoleniowy w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich. Ma wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu międzynarodowych projektów oceny potrzeb szkoleniowych i ewaluacji programów rozwojowych i edukacyjnych. Przez pięć lat współpracował jako trener z programem przeciw korupcji Fundacji im. Stefana Batorego. Ekspert programu „Przejrzysta Polska”.